

Școala Oremii

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

a Asociației Învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

CUPRINSUL

T. Mariș: Spiru Haret și pregătirea învățătorilor.

Asociația Învățătorilor Arădani comemorează pe Spiru Haret.

Maier N. Popovici: Cheia temperamentului: culoarea ochilor.

Pr. F. Codreanu: Alte păreri privitoare la învățământul religios.

Adam Bilto: Notițe relativ la un proiect de lege al învățământului primar în legătură cu agricultura.

I. D. P. Bobu: Educația morală.

Gh. Tudor: Cum se cuceresc trumusețile morale.

N. D. Cârstea: Școala primară și regionalismul educațiv.

D. Dijmărescu: Excursiunile școlare în serviciul educației noi.

I. Moldovan: Cuvântare comemorativă.

Diverse.

Examenul de definitivat al inv. și cond. din județul Arad.

Examenul de diferență dela școalele normale la cele de cond.

Banca inv. din jud. Arad.

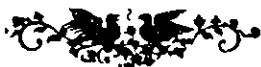
Dela centrul asociației Buc.

Cărți și reviste.

Informațiuni.

Comunicări oficiale.

Biblioteca Centrală
Raională Arad

Redacția: Str. Oituz No. 30. Arad.

Administrația: Casa Învățătorilor Bdul Carol I No. 66.

Abonamentul anual 60 Lei. 1 exemplar 6 Lei.

„Școala Vremii”

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

MEMBRI FONDATAORI:

Pavel Dirlea, Ioan Cădăriu și Sava Bărbălescu.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Director: Teodor Mariș

Administrator: Eugeniu Spinanțiu.

Membri: Dimitrie Boariu, Nicolae Cârstea, Constantin David, Lazăr Igrășan și Iulian Lucuța.

COLABORATORI:

Fl. Ștefănescu Goangă, Prof. Universitar Cluj; N. Mărgineanu, asist. Univ. Cluj; Ion Nisipeanu, prof. București, I. F. Buricescu, prof. București; I. Stanca, profesor; Ascaniu Crișan, dir. liceului Moise Nicoară; S. Spălbereanu, f. inspector școlar; Iosif Moldovan, f. inspector școlar; C. Băbulea, profesoară; A. Vășian, inv.; George Marcu, inv.; I. C. Lascu, inv.; A. Bărbulescu, inv.; T. St. Vicol, inv.; P. Zoșiu, inv.; I. P. Crivăț, inv.; I. Porciuc, inv.; A. Volungan, inv.; I. Marinescu, inv.; I. Jianu, inst.; A. Păpureanu, inv.; M. Ionescu, inv.; G. Tudor, inv.; Sp. Vâneș, inv.; Gh. Rediș, M. Bărbulescu, inv.; V. Olariu, inv.; I. Riza, inv.; Al. Amancel, inv.; M. Coșorogiu, inv.; A. Billo, inv.; I. Schuch, inv.

Manuscrisele nu se mai înapoiază.

Anunțuri și reclame se primesc după învoială.

Manuscrisele, revistele pentru schimb și cărțile de recenzii se trimit pe adresa: Dlui **Teodor Mariș**, prof. Arad str. **Oituz No. 30.**

Correspondența privitoare la administrație: abonamente, schimbări de adresă, revistele înapoiate etc. se trimit pe adresa: Administrației: **Casa învățătorilor Arad Bdul Carol I No. 1** pentru Dl. **Eugeniu Spinanțiu.**

ANUL IV.

Arad, IANUARIE—FEBRUARIE 1933

Nr. 1—2

„Scoala Vremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

a Asociației învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

Revist

Spiru Haret și pregătirea învățătorilor.

Cu ocazia comemorării lui Sp'ru Haret, 11 20 de ani dela moartea sa, de către învățătorimea română, cred că e bine, ba poate chiar necesar să facem câteva reflexiuni asupra unor păreri exprimate de streini despre opera pedagogică a lui Haret, în special despre pregătirea învățătorilor. Și aceasta o credem necesară nu numai pentru a cunoaște păreri streine despre pedagogul nostru național, ci și pentru valoarea de actualitate, a unor principii de cari a fost condus Haret în opera sa de pregătire a învățătorilor și cari au fost remarcate de un pedagog ungar, care făcuse în anul 1904 o călătorie de studii în România.

În darea de seamă ce o face¹⁾ despre impresiile sale dela noi analizează „Programa analitică” a școalelor normale din 1903, pusă în aplicare pentru prima oară în anul școlar 1903—1904.

Principiul cardinal, considerat de pedagogul ungar,²⁾ care s'a manifestat în compunerea acestei programe a fost: „Non multa sed multum” aplicat astfel că numărul orelor de clasă, pe lângă introducerea în program, a muzicii vocale și instrumentale, ba și a practicei agricole, să nu treacă la nici o clasă peste 28 ore săptămânal.³⁾ Aceasta s'a putut realiza — zice autorul articolului citat — prin reducerea orelor de religie și muzică instrumentală la câte o oră la săptămână, precum și prin reducerea orelor celorlalte materii de învățământ, la unele provocând oareși cari nedumeriri, ba chiar îngrijorări, cum este matematica și literatura română în cl. VI la câte o singură oră săptămânal; precum și prin reducerea materiei la științele fizico naturale.

Al doilea principiu de care a fost condus Spiru Haret, la întocmirea programelor a fost principiul educației naționale, care — spunea autorul — este mai efectiv realizat decât în programele școalelor normale ungarești. El se manifestă nu numai în istoria națională ci chiar și în religie, dar în special se evidențiază la desemn, lucru manual, industria casnică, jocuri și cânt.

Al treilea principiu este organizarea activității extrașcolare a învățătorilor și pregătirea pentru această activitate prin introducerea în cl. VI a materiei: „Datoriile învățătorului”.

¹⁾ Magyar pedagogia Nr. 6—7 din 1904 pag. 390.

²⁾ Téglas Gabor.

³⁾ În programa de azi a școalelor normale avem la cl. I = 34; cl. III—V = 38 iar la VI—VII = 41 ore săptămânal. S'a introdus până și l. latină, credem mai mult întâmplător și sperăm temporal.

„Cât este de necesar ca învățătorii tineri și fără experiență să mediteze de cu vreme asupra acestor chestiuni.¹⁾ Cred că nici nu e nevoie să insist prea mult. Numai acel învățător își îndeplinește în adevăr nobila sa misiune, care în afară de școală știe influența asupra poporului în favorul ridicării vieții sale religioase-morale, iar prin cunoștințe de industrie casnică și economice și prin exemplu viu poate da indicații pentru a ridica poporul la o bunăstare materială, și care își știe impune influența sa în sânul familiilor dela fară precum și în toate domeniile vieții publice“.

Trei principii sunt remarcate:

1. Non multa sed multum
2. Educație națională și
3. Activitate extra școlară.

Azi, la 20 de ani dela moartea marelui Haret putem constata, dacă pregătirea învățătorilor făcută în baza acestor principii, a fost efectivă sau nu și fiind că suntem în preajma reformei școlii normale e bine să ne notăm, cari din aceste principii trebuie avute în vedere cu privire la pregătirea viitorilor învățători.

În ce privește efectul programei din 1903 avem destulă dovadă harnica și pricepută pleiadă de dascăli ce au dat școlile normale cu VI clase din vechiul regat

Prin aplicarea principiului „Non multa sed multum“ Haret a fost omul, care înțelegându-l în adevărata sa valoare, l-a aplicat în cluda tuturor îngrijorărilor, celor cari vedeau periclitată cultura dascălilor, dacă nu vor fi îndopați cu multă materie indiferent dacă se poate asimila sau nu. Că Haret a avut dreptate aplicând acest principiu și prin urmare, că ar avea dreptate ori care legislator dacă ar avea curajul să-l aplice, ni-o dovedește numărul destul de însemnat al acelor învățători absolvenți ai școlilor normale cu VI clase, cari complectându-și studiile ilustrează azi catedre în învățământul secundar ba chiar și catedre universitare.

Despre efectul educației naționale am vorbit în numărul trecut al acestei reviste, deci trebuie respectat în alcătuirea programei ori cărei școli românești.

Datorită activității extrașcolare a învățătorilor, regatul vechi este azi preserat de bănci populare, cooperative, case culturale etc. cart dacă până în prezent n'au dat încă toate roadele, totuși putem susține, că a continua pe acest drum înseamnă a ajunge la limanul dorit. Iar învățătorii prin această activitate și-au mărit prestigiul în fața poporului, care pe mulți din ei l-a ridicat la frumoase poziții sociale.

Iată deci comemorarea lui Haret privilegiu legislatorilor noștri de a vedea

¹⁾ Vezi materia din Datoriile învățătorului. Programa veche.

ce se poate menține din pedagogia lui Haret cu privire la pregătirea învățătorilor — bineînțeles ținând seamă și de spiritul timpului — iar învățătoria română să considere comemorările lui Haret ținute în toate unghiurile țării, ca tot atâtea ocazii de întărire și înălțare sufletească pentru a putea fi considerați și noi dascăli de azi ca acei despre care Haret a zis:
„Corpul învățătoresc îmi dă mai multe dovezi de vitalitate și înțelegere a rolului lui, decât celelalte corpuri, cu cari am a face“.¹⁾

Teodor Mariș

Asociația învățătorilor arădani comemorează pe Spiru Haret.

În ziua de 18 Dec. 1932 ora 9 a. m. învățătorii întruniți la școala primară de stat „Iosif Vulcan“ și după ce se constată prezența a lor 216 membrii ai corpului didactic primar și Asociației învățătorești, asistă la oficierea parastasului, pentru pomenirea marelui Haret, în biserica catedrală ort. Serviciul este oficiat de Prea Cucernicia Sa părintele protopop Trăian Vătan, asistat de preoții Caius Turic, Florea Codrean și Viorel Mihai. Răspunsurile liturgice sunt date de corul teologilor. La sfârșitul serviciului părintele Caius Turic printr-o cuvântare creștinească remarcă însemnătatea serbării de azi, când peste 200 învățători din crașui și județul Arad întrunți în locașul Sfânt, cer binecuvântarea bisericii, pentru comemorarea celui ce a fost Spiru Haret.

2. La ora 11 și un sfert învățătorii se întrunesc în sala festivă a Liceului de Stat „Moise Nicoară“ din Arad, unde Domnul Dimitrie Boaria președintele Asociației învățătorilor vorbește celor prezenți despre marele dispărut. Invocând spiritul marelui pedagog național și salutând pe reprezentanții — Asociațiilor Culturale — între cari remarcăm pe Domnul Dr. Gheorghe Cluhandu în reprezentanța P. S. Episcop și a Ven. Consiliu Eparchial, Pavel Dirlea revizor școlar, profesor Constantinescu Președintele Federației Corpului Didactic, Ascaniu Crișan Președintele Astrei, Iosif Moldovan Inspector școlar în retragere și fost președinte al reuniunii învățătorilor din județul Arad, Profesor Găvănescu în reprezentanța ziaristicilor, Vintilă Popescu profesor la Academia teologică — declară adunarea generală festivă de deschisă.

¹⁾ I. Simionescu: Spiru C. Haret.

Onorată Adunare Generală festivă,

Învățătorimea română de pe întreg întinsul țării noastre comemorează azi 20 ani dela moartea celui mai mare pedagog național român, care a fost Spiru Haret. Astfel și Asociația învățătorilor din județul Arad. Mândria neamului și luceafărul luminos al școlii române a fost Spiru Haret, care în viața lui sbruclumată n'a căutat altceva decât înălțarea neamului românesc la gradul de cultură și la ameliorarea stării lui materiale, căutând să le înalte la nivelul altor popoare mai norocoase în evoluția istorică. Aceasta serbare de comemorare este o etapă plină de recunoștință a școlii românești de orice categorie și a tuturor membrilor corpului didactic față de acela ce a fost marele îndrumător și apărător al tuturor instituțiilor culturale și a conducătorilor acestor instituțiuni, carele ca bărbat de științe și cu mare suflet românesc a știut pune piatra fundamentală la celace avea să construiască și celace a urmat: România Mare.

Spiru Haret a fost bărbatul providențial, care — după ce încă dela începutul activității sale — cercetând situația țării, a României mici, cu durere în suflet constată starea mizeră a păturii de jos, a țărănimii, exploatată de turci, de fanarioți și de toți parvenții vremurilor; îl îngrozește analfabetismul apăsător al întregii populații, — dar totodată examinând capacitatea spirituală și fizică a mulțimii de Români, care a repurtat atâtea glorie și acte de vitejie pe câmpurile de onoare, pentru apărarea vetrii strămoșești, — a ajuns la convingerea, că poporul românesc fără mijloace și intervenții strelne poate să se refacă prin sine însuși. În poporul românesc sunt forțe și comori, acele trebuiesc valorificate, fără să împrumutăm ceva dela alții. În privința aceasta iată ce zice un învățat de al nostru: „Nimic nu poate fi mai dăunător în calea nouă ce avem de dus, decât închinarea la zeii altora“. Apoi: „Neamul românesc abia leștă la zări mai luminoase, de libertate și de viață vroprie, trebuie să pornească la isbânda viitorului și prin încrederea forțelor celor ce-l compun“. În baza acestora Haret 'și făurește un ideal: *Problema ridicării culturale, economice și politice a poporului român*.

Pentru atingerea scopului, problema cea importantă, Spiru Haret o pune pe organizarea democratică a societății, care se poate face prin cultivarea maselor. Și pentruca să-și poată executa opera de ridicarea economică și morală a sateanului, face apel la „acei reprezentanți ai culturii, cari fiind neconținuți în mijlocul poporului, îl cunosc interesele și gusturile specifice și pot astfel să-l îndrumeze la fiecare pas. Aceștia sunt: învățătorul și preotul. Spre aceștia deci trebuie să ne îndreptăm privirile, când vom să întreprindem o acțiune

de culturalizare a poporului." Învățătorul, „zice Haret", în școala lui are o chemare de pace și iubire și aceasta îl prepară pentru misiunea de pace și iubire, pe care trebuie s'o aibă și în afară de școală, căci misiunea la care chem prin aceste rânduri pe învățătorii de toate gradele, este un adevărat apostolat, în sensul cel mai bun și mai înalt al cuvântului. Intocmai ca rădăcinile unui arbore puternic, corpul didactic își întinde ramificațiile peste tot, pătrunzând în toate păturile națiunii și confundându-se cu dânsul, și acest avantaj neprețuit numai singur el îl are.

Onor. Adunare Generală.

Ca om de specialitate, împodobit cu o erudițiune științifică și pe deasupra acestora înzestrat și cu un suflet înțelegător al vremurilor în care a trăit, Spiru Haret la a. 1883 a fost numit ca inspector general, iar la 1897 ca Ministru al Instrucțiunii publice, în care calitate „nu se mulțumește numai la activitatea de legiferări, ci zi de zi încurajază, îndeamnă și conduce activitatea intra-și extrașcolară a învățătorilor, a căror muncă rodnică o pune în serviciul țărănimii". „Conceptia mea" — spune Haret — „că meritul pe care trebuie să se silească să-l aibă un ministru este, că trebuie să tindă să cunoască și să înțeleagă trebuințele țării, să descopere sau să formeze instrumentele cu care să lucreze, să îndrepteze, să desvolte sau determine curentele cele sănătoase, să cunoască, să utilizeze și să pună în lumină inițiativele particulare, să închege gândirile și aspirațiunile generale, să fie centru unde să se întâlnească și să se fecundeze ideile".

Conducând de directivele cu care pornește la muncă, și formează un crez al vieții: transformarea școlii, pe care o pune în serviciul națiunii și mai ales a poporului de jos și dupăcum spune distinsul învățător Marin Nicolescu: „din învățători și preoți și face acela falangă de misionari, care a înviorat sufletul poporului și l-a trezit la o viață nouă".

În calitate de Ministru, H. sporește în mod considerabil localitățile de școală și cu locuințe pentru învățătorii directori și înființând mai multe școli normale, înmulțește numărul învățătorilor, astfel că aproape nu rămâne sat sau cătun fără școală și fără învățător și aplică obligativitatea școlară.

Spiru Haret și începe activitatea școlară către sfârșitul secolului al XIX-lea sub influința gândirilor marilor pedagogi Pestalozzi, Herbert și Spencer, când stabilindu-se noul curent în domeniul pedagogiei, care din planul teoretic trec în planul realizărilor practice și care se pot formula în următoarele directive:

1. Școala democratică prin care se contribuie la progresul societății.
2. Curentul umanist — alături de curentul realist, —
3. Școala activă cu indicațiile: activismul, intuiția și învățământul educativ și
4. Cunoașterea

și respectarea individualității copilului. Cu considerarea acestora H. urmărește ridicarea nivelului cultural și moral al societății, prin educația tinerimii și prin culturalizarea poporului.

Haret, ca toți pedagogii contemporani, vede rezolvarea problemei educațiunii populare pe 2 căi: 1. prin școală, care trebuie pusă în situația de a primi pe toți copiii în vârstă școlară și 2. Prin activitatea desfășurată în afară de școală. Nu se mulțumește H. cu activitatea învățătorului numai între cei 4 pereți ai școlii, ci deslănțue intența activitate extrașcolare a învățătorilor, din care au ieșit numeroase manifestări sub forma de școli de adulți, biblioteci populare, cercuri culturale, șezători sătenești, serbări școlare, bănci populare, societăți cooperative, obști sătenești etc. Imperios îi obligă pe învățători de a face totul pentru emanciparea maselor. „Dacă învățătorul „— zice H.—“ ar considera rolul său ca terminat, îndată ce a dat strict cantitatea și felul de muncă, pentru care e plătit, el ar fi un bun funcționar, dar nu ar merita numele de apostol, cu care se glorifică și nu ar fi un bun patriot“.

Biserica se bucură de aceeași atenție din partea lui H. și-i îndeamnă pe preoți, ca alături de învățători să activeze pentru păstrarea credinței și cultivarea sentimentului religios moral. S. H. îi încurajază pe preoți și învățători, ca să organizeze cooperative în tot locul unde numai să poate, ca astfel țăranul să fie scăpat din ghirarele cămătarilor fără suflet. Astfel să înființeze cooperatiile române, care cu biserica și școala împreună formează trinitatea fericitoare a neamului românesc.

S. H. nu s'a mulțumit numai cu reformele învățământului primar, ci a pus baze noi atât învățământului secundar, cât și celui profesional și universitar, având grije ca peste tot în instrucțiune și educație să prevaleze spiritul național, cultural, moral și economic, știind că astfel se va pune temelia solidă întregii societăți precum și statului național.

Onorată Adunare Generală festivă.

Marele H. în activitatea sa laborioasă a avut în vedere cuvintele de aur, stabilite de un pedagog valoros, că: Poporul românesc abia eșit la zări mai luminoase de libertate și de viață proprie, trebuie să pornească la lăbândă viitorului și prin încrederea în forțele ce-l compun. Nesocotind ce-l al nostru, micșorându-l valoarea, ne clătinăm pe drumurile tăiate de alții, schimbându-le după bătaia vântului“, și că: „Națiunea nu este decât conștiința solidarității acelor, cari se simt legați prin trecut și aspirațiile către viitor“. Directivele, principiile și normele emanate din ideile lui H. au pătruns în toate păturile societății românești, formându-se astfel o conștiință națională puternică nu numai în România mică, ci ca un curent e-

electric au străbătut prin Carpați și la noi cel de dincoace, unde deja idealul național era în flacără și luminoasă, așa că această conștiință națională unitară aprinsese în sufletul românesc marile aspirațiuni de libertate națională, ceiace n'a întârziat să vină, dovădindu-se în războiul pentru unitatea neamului, unde în hora de desrobire, învățătorul cu elevii și preotul cu crucea'n frunte au desăvârșit profetirea lui H și visul secular al întregului neam românesc. Și iată ce zice H. referitor la statul nou preconizat dânsul: „Ochilor minții mele, România viitoare nu se prezintă sub figura unui războinic, ci sub aceia a genului păcii și al luminii, propagând limba și cultura românească numai prin farmecul inteligenței și genul nostru propriu național“.

Și acum, Onorată Adunare generelă festivă, invocând spiritul Marii pedagog național Spiru Haret, care azi planează asupra noastră, infiltrându-se în sufletele tuturor ideile și principiile de care a fost condus în întreaga sa viață pe care noi în activitatea intra-și extrașcolară, cu ajutorul Prea Pater nosterului D-zeu, să le transplantăm generației de acum și acelor viitoare, cu rezultatele de consolidare sufletească, pentru binele și fericirea României Mari și a Neamului românesc de pretutindenea declar Adunarea generelă festivă de deschisă.

La salutul președintelui răspunde în primul rând Prea Cucernica Sa Părintele Dr. Ciuhandu, prin următoarea cuvântare:

Domnule Președinte,

Domnilor Învățători!

Drept răspuns invitației ce ați adresat o P. S. Sale Părintelui Episcop Grigorie, mă găsesc bucuros între D-Voastre, aducându-Vă salutul și binecuvântarea P. S. Sale.

Sunt foarte explicabile aceste raporturi, de chemare din partea D-Voastre și de urmare din partea Bisericii, deoarece Școala, pe care o reprezentați DVv., este și ea un fel de Biserică, prin slugirea idealului moral și cultural, — dupăcum și așezământul Bisericii încă este o Școală, în locul prim pentru cele duhovnicești.

Tochmai de aceea, astăzi, când ați socotit de bine să comemorați împlinirea alor două decenii dela moartea unui mare om de Școală, — la care și Biserica se găsește alături de D-Voastre, pentru a Vă răspunde cu dragoste și cu binecuvântările sale.

Nu avem multiple motive de a ne bucura de asemenea conveniri învăreștești, menite să deie ființă la acțiuni de decor și de obștești folo-

Mai întâi, — pentru a rămânea în nota de comemorare a zilei —

Spiru Haret a fost nu numai Ministru al Instrucțiunii, ci și al Cultelor. Orice s'ar zice despre Spiru Haret sub raportul religios, în care privință i-s'au făcut și unele caracterizări mai puțin măgulitoare, — rămâne neîndoiel, că de numele dânsului s'au legat, nu numai acte de legislație și de îndrumare didactică și culturală, ci și o legătură bisericească. E vorba de crearea unui nou organ în viața bisericească a Vechiului Rîgat, numit „Consistorul superior“, în care se întruneau pe vremuri clerici de grad inferior, cu membrii Episcopatului, la sfat comun. Era și acela un proces de progres, la capătul cărui stă azi, ca verigă finală, actuala organizație a Bisericii noastre.

Pe de alta parte, — la 1911, când — un an mai înainte de moartea lui Spiru Haret — i-se făcea cinstea unei aprecieri prin publicarea unui volum de închinare, — între cei ce au vorbit despre vrednicile lui școlare și despre sufletul său înțelegător de problemele culturale ale neamului, s'au găsit și trei fețe bisericești: Un preot, C. Ionescu, i-a zis pe numele de laudă „Albina neamului“, care aduce mierea progresului cultural. Economistul devenit mai apoi Episcop, I. Antonovici al Hușilor, ridicat mai apoi la treapta episcopală dela catedra sa de profesor, i-a apreciat vrednicia, de a fi găsit în crearea Consistorului superior bisericesc, instrumentul de apropiere dintre Episcopat și Ierarhia inferioară, chemate la o colaborare de aproape între olaltă. Iar cel de al treilea preot, care-l fusese paroh, ridicat la treapta de episcop și el, episcopul Nifon al Dunării de jos, ni-l înfățișa pe Spiru Haret, în raporturile sale, de creștin și enoriaș și ca Ministru, cu Biserica părinților săi.

Am socotit că, deși în treacăt, nouă celor din slujba Bisericii, ni-se cuvenia să reamintim azi aceste lucruri, în atenția obștească, într-o pomenirea marelui bărbat de școală.

Dacă D-Voastre veți toarce azi întreg firul vredniciei dânsului în slujba școlii, cum este și lucru firesc, — Vă rog să-mi mai îngăduiți câteva clipe de a Vă vorbi despre ceva, ce Vă poate interesa din punct de vedere profesional-pedagogic, în aceasta zi de pios praznic al recunoștinței D-Voastre. Vreau adică, tocmai la acest praznic de comemorarea unui îndrumător școlar, să vă atrag buna luare aminte asupra unei tradiții comune, în dogmă afirmată: că Biserica e școală și că Școala încă e un fel de templu. Avem în clerul român de astăzi un docent universitar, P. C. Părinte Dr. Mihail Balacu dela universitatea din București. P. C. Sa într'un „Studiu introductiv în Catihetica ortodoxă“, examinează epoca patristică a Bisericii noastre, cu principiile pedagogice călăuzitoare ale școalelor vechi catihetice, și cu tendința de orientare pentru actuala școală catihetică.

Cetind aceasta operă ați avea prilejul să constatați de ex., așa cum însă sfântul Vasile cel Mare era condus de principiul, căruia îi zice azi pe numele de metoda activă. Ați putea, mai departe, să aflați convingerea, exorimată academic și întemeiată pe dovezi istorice, că „Școala activă de astăzi în învățământul religios nu este o invenție a pedagogiei moderne... Actuala școală catihetică își are și ea trecutul ei clasic din perioada patristică.”¹⁾

Asemenea pagini, e prea adevărat, sunt destinate în primul loc profesorilor, dar și oricărui învățător, mai ales când atâția dintre D-Voastre predați și învățământul religios în școli.

Noi, cei ce în vremea școlii confesionale — de care poate cei mulți Vă veți reaminti bucuros, — ne am înfruptat din cărturăria pedagogică a elementului mirean din străinătate și dela noi, — suntem azi în plăcută situație, de a îndrepta atenția, celor ce slujiți unei școli naționale de stat, asupra acestui început al operei pedagogice a acestui distins cărturar biserican. Din opera lui Vă veți putea convinge despre temeinicia și realitatea pedagogică a principiilor, pe cari Sfinții Părinți le puseseră oarecum la baza școlilor lor catihetice și peste tot la baza învățământului religios și în afară de orânduirile școlare.

Eu, personal, cred din tot sufletul meu, că azi, la praznicul de comemorarea lui Spiru Haret, se potrivea să se facă această mențiune de o operă, care lărgeste și adâncește sfera istoriei pedagogiei în general, și care-și poate reclama, cu drept cuvânt, un locșor în sufletele și între cărțile D-Voastre de pedagogie.

Aceasta reciprocă infiltrație e sufletească dintre oamenii școlii și cei ai Bisericii, cari, în definitiv, sub aspectul realităților empirice au un scop comun, de a promova luminarea și fericirea poporului nostru, — zic: aceasta reciprocă infiltrație de cugetare și de simțire este predestinată de a fi puntea ce duce către o *colaborare cât mai strânsă între noi*.

Biserica, în timpul din urmă, a luat inițiativa această fericită; și, spre bucuria noastră, am întâmpinat înțelegere și dragoste și din partea conducerii Asociației D-Voastre. La aceasta înțelegere și dragoste, noi, din rândurile Bisericii, vom răspunde cu tot ce avem mai bun și mai de preț pentru înfiriparea acestei legături de intimă colaborare, pe care ni-o impun împrejurările specifice dela această expusă frontieră a României.

Cred, că, azi când Vă reamintiți de opera și vrednicile unii mareșom de școală, — se cuvine să Vă fim și noi alături, la praznicul de

¹⁾ Dr. M. Bulacu: Studiu introductiv în Catihetica ortodoxă, 1928, Oradea, pag. 139—40.

al recunoștinței D-Voastre, pentru a Vă spune, că săvârșiți un act de decor și totodată foarte util și patriotic în aceeași vreme. Și tot așa, mă găsesc aici, și pentru a face și o mărturisire comună: că vrem să fim alături și în munca din viitor.

Răspunsul dlui P. Dârlea la salutul președintelui.

*Domnule Președinte,
Onorată adunare generală,
Doamnelor și Domnilor.*

Omul încă n'a ajuns cu mintea lui să poată cunoaște cu precizie adevăratul scop al acestei vieți, și cine știe cât timp va mai trebui să treacă până când va putea preciza acest lucru. Însă, din ceea ce se întâmplă în viața de toate zilele, din ceea ce vedem că se petrece sub ochii noștri, putem înțelege și concluda, că viața aceasta întreagă nu este altceva, decât o luptă continuă, un sbucium fără sfârșit. Și dacă aceasta este așa, atunci trebuie să admitem, că această luptă și acest sbucium este însăși calea vieții către adevăratul ei scop. Și dacă situația este aceasta, atunci nu e mirare, e lucru prea firesc, ca faptele cele bune, frumoase, mărețe, de bucurie și eroism deosebit, să fie subliniate și apreciate de toți, ca și unele care sunt de natură de a promova lupta și a asigura victoria, vizând însuși scopul vieții, iar faptele cele rele, josnice, de lașitate etc. să fie condamnate de toată lumea, ca și unele care împiedecă lupta, zădărniciind rezultatul.

Domnilor, despre poporul român, cel puțin se poate spune cu drept cuvânt, că întreaga lui viață a fost o luptă continuă, un sbucium fără sfârșit. Așezat aici pe locurile acestea, unde mai demult se încrucișau popoarele din toate părțile: dela răsărit, meazănoapte apus și meazăzi, și unde și azi se încrucișază interesele popoarelor din aceleași părți, poporul român a trebuit să ducă o luptă de uriaș o luptă supra omenească, pentru a să-și apere pământul, ființa sa etnică și viața sa națională. Și în această luptă toți fiii cei buni ai națiunii au trebuit să-și dea întreagă contribuția lor, jertfind toată energia, mintea și cu un cuvânt tot ce a avut mai scump: viața și sângele lor. Nu e mirare deci, că pe firmamentul vieții acestui popor, să apară dela început mulțimea eroilor și apostolilor naționali, cari să conducă această luptă pe moarte pe viață. Și poporul român, conștient de greutatea luptei sale pentru existență dela început și-a dat în inima și sufletul său și și-a zidit un altar sfânt pentru cultul acestor eroi și apostoli, manifestând spontan cu ori ce ocaziune sentimente de mulțumire, adâncă recunoștință și admirație față de ei.

În șirul acestor eroi și apostoli ai neamului poate fi numărat cu drept cuvânt și Spiru Haret a cărui comemorare o serbează astăzi asociația Dv. și cu Dv. împreună o serbăm și noi. Acest spiru Haret a fost organizatorul școlii din vechiul regat peste tot și în special al școlii primare. A fost deci, ceea ce fuse mai înainte de el cu 20—30 ani aici la noi fericitul metropolit Andrei Șaguna.

Spiru Haret a organizat școala primară fixând-o la 4 clase pentru populația orașelor și la 5 clase pentru populația satelor.

Am avut fericirea să-l cunosc cu ocaziunea congresului dela Bacureș al învățătorilor din 1905, care congres a fost convocat din ministerul Instrucțiunii de atunci, D-l Mihail Vladescu, tocmai în vederea reformei școlii primare, urcând numărul claselor dar așa, ca celea dintâi 3 clase să formeze adevăratul curs primar, iar celelate clase formând cursul complementar. Va să zică la fel ca și astăzi, cu deosebirea numai, că azi cursul primar îl formează 4 clase în loc de 3. Spiru Haret, cu spiritul său clarvăzător a înțeles îndată, că aceasta în realitate și în practică nu însemnează altceva, decât reducerea școlii primare la 3 clase, dela 5 clase că era școala organizată de dânsul. Și atunci, îmi aduc aminte, cu câtă tărie și putere de convingere a combătut în acel congres noua reformă ce se intenționa, apărându-și opera. Și și-au apărât-o intactă tot timpul cât a fost în viață. Să fi dat D-zeu, ca și la reforma școlară, ce a avut loc după unirea și întregirea neamului, legislatorul să fi fost stăpânit de ideile și spiritul larg și clar prevăzător al lui Spiru Haret și să nu fi divizat școala primară în curs primar și curs complementar, ci să fi rămas una singură nedivizată integrală, pentru cultivarea minții, a puterii de judecată a elevilor, căci aceasta îi lipsește în primul loc poporul nostru, înapoiat din cauza luptelor și al tralului extraordinar de greu ce a trebuit să ducă la cursul viacurilor.

Cu câtă stăruință lucra acest mare bărbat la opera sa de cap și conducător al școlii se vedea și din împrejurarea, că și atunci când se ducea la concediu, pentru a se mai recrea puțin și atunci, pe tren și acolo unde ajungea își făcea ordinele sale și le trimetea pentru executare.

Că ce a însemnat acest bărbat pentru școala și deci neamul românesc. Aceasta se vede de acolo, că și până când era în viață dar mai ales după moarte, și astăzi, numele lui se află pe buzele tuturor. Deci serbarea lui de azi este o emanație firească a cultului ce și l-a format în care, îndeosebi învățătorul român, despre dânsul.

Revizoratul școlar aderă și se asociază cu toată căldura la această sărbătoare. Iar dorința mea în aceste momente e, ca spiritul larg și clar prevăzător al acestei mari figuri a neamului, să planeze și să-l stăpânească.

și pe conducătorii de azi ai destinelor școlare românești: Iar învățătorul român să-l privească de-un sfânt, ca astfel aducându-și aminte de faptele sale celea mari, să-și dobândească toată însufiețirea și tăria de a munci în ogorul neamului, pentru mântuirea și fericirea acestui neam și pentru înflorirea patriei.

Răspunsul „Astrei” prin președintele său Dl A. Crișan.

Doamnelor și Domnilor,

Gândul bun care va întruni azi aci este o dovadă că oricât de mari sunt mizeriile cari ne absorb azi fiecare clipă din viață, găsim totuși câteva momente de reconfortare ploasă, când e vorba de-a sfinți memoria unui mare benefactor al neamului. Căci Spiru Haret, care și-a închinat toată viața sa, fecundă în realizări mari, unui singur scop: acela de-a accelera procesul de civilizație al poporului său înapoiat de pe urma vitregilor trecutului, și-a binemeritat cu prisosință acest atribut. Tânărul profesor întors dela Sorbona cu aureola de doctor în matematici dobândită în baza unei teze care a fost o revoluție pentru savanții de atunci, putea foarte ușor să se închidă în turnul de fildeș al științei sale, și să devină o celebritate mondială în domeniul astronomiei moderne. Haret a lăsat această cinste altora, cari continuând munca începută de dânsul s'au ridicat pe aripile științei matematice la înălțimi nebănuite. Pe el îl chema realitatea spre alte orizonturi, îl chema sărăcia și nevoile neamului său spre realizări practice și grabnice. Spirit sintetic, predispus a privi o problemă sub aspectele ei cele mai variate, Haret ajuns tânăr în fruntea departamentului Instrucțiunii, a înțeles marea îndatorire pe care o are față de neamul său și din această clipă, popularizându-și toată priceperea și energia în un singur plan de activitate, a început să realizeze pe îndelete și cu o consecvență uimitoare marile sale reforme. Reforma învățământului de toate gradele a fost o capodoperă nu numai pentru acele timpuri, dar a rămas o capodoperă și în perspectiva istoriei. Astăzi ea este mai actuală decât oricând, astfel că e de mirare dacă în babilonia ce caracterizează învățământul nostru actual se aude tot mai stăruitor lozinca: Inapoi la Haret!

Dar Spiru Haret și-a dat dela început seamă că procesul extrem de nevoios al civilizației integrale, școala singură nu l va putea rezolvi. Sunt aici necesități sociale, igienice și culturale, cari cer un teren mai vast de operație decât acela pe care-l îmble școala. „Cauza cea mare și sfântă a transformării masei inerte a satelor noastre — fraza este a lui — reclamă un program de activitate mai amplu. Învățătorul își va face datoria, înzestrându-l cu cunoștințele necesare pe cetățeanul de mâine, dar acesta nu sta

numai sub influința școalei, ci mai mult sub tirania mediului ambiant, care-i va influența cu întreg cortegiul neajunsurilor sale datorite inerției. Spiritualizarea masselor trebuie să meargă mână în mână cu emanciparea lor economică, pentru că, după cum nimerit se exprimă Haret, toate forțele națiunii să lucreze cu valoarea lor maximă pentru binele și întărirea ei. Cine este chemat să realizeze această operă măreață? firește acela care stă mai aproape de popor, care-i cunoaște păsurile și este după chemarea sa întimul lui sfătuitor: învățătorul.

În acest chip a ajuns Haret să vorbească de o activitate extrașcolară a învățătorimii, cu multiplele sale fațete îndreptate spre același obiectiv: ridicarea economică și culturală a țaranului român. Scoțând pe învățător dintre pereții înguști ai școalei și dându-i un teren de activitate mai larg, Haret a încununat chemarea de dascăl cu aureola unui adevărat apostol, creind plelada de luminători ai satelor, cari au știut să traducă în fapte ideile învățătoare ale marelui reformator. Apropiindu-se sufletește de sufletul umilului dascăl dela sate, Haret a isbutit să ridice moralul învățătorimii să-i întărească încrederea în puterile proprii și în chemarea sa plină de obstacole și privațiuni. Cu astfel de ostași însufiețiți nu i-a fost greu să cucerească rând pe rând pozițiile cari alcătuiau marile întărituri ale încheiatului său program de activitate. Roadele acestei intime colaborări urmasu aceiaș consecvență ca rezultatele din o formulă matematică. Situația materială și morală ale țaranului încep să arate în scurt timp o tendință de îmbunătățire, pe cari nici cei mai optimiști n'o bănuiau la început. În vremurile critice de astăzi, când principiul autorității este într'un vădit proces de descompunere, când elanul de muncă al dascălului este paralizat de disconsiderarea și disprețul întâmpinate la toate răspântiile, această latură a personalității ample care a fost Spiru Haret primește o semnificație deosebită.

Doamnelor și Domnilor,

Ceeace ridică în deosebi valoarea activității desfășurată de acest providențial bărbat al fraților noștri din vechiul regat, situându-l în linia marilor patrioți ai neamului, este aptul că toate realizările lui aveau o justificare principiară științifică și filosofică. Haret n'a fost ministrul care creiază de dragul de-a fi cu orice preț în treabă; toate planurile gândite și duse de dânsul la îndeplinire au fost efluxul unor îndelungate cercetări și observații asupra nevoilor țării. De aci viabilitatea tuturor reformelor sale, cari au isbutit să lase urme adânci în structura intimă a statului român modern. Voluminosul său Raport despre activitatea ministerului instrucțiunii prezentat regelui în 1903 precum și studiul său despre Chestia țărănească

apărut în anul 1905, sunt în privința aceasta foarte elocvente. Din ele se desprinde omul cu orizonturi largi, de o râvnă neostoită, de o energie necurmată. Muițimea chestiunilor abordate în aceste lucrări, consecvența cu care sunt urmărite problemele puse până în cele mai mici amănunte, i-au creat pe dreptate nimbul unui mare om de stat, unui adevărat prieten al țărănimii. Iar lucrarea sa *Mecanică socială* care încunună această prodigioasă activitate, ne lasă și mai mult să întrezărim în felul său de muncă un sistem încheiat, așezat pe o largă bază filozofică și științifică. El era convins că viața socială nu este produsul unei simple întâmplări, ci este determinată de anumite legi, la fel ca fenomenele mecanice. Pentru un om de stat, care vrea să îndrepte o stare socială, cunoașterea acestor legi este o condiție sine qua non. De aceea nu vom găsi în viața lui Haret acel entuziasm scăpărat gata să infrunte zăgazarile și să determine la fapte momentane, ci mai curând drumul apucat este cel bun și duce la scop cu o precizie matematică. În acest pesimism sănătos, bazat pe concepția sa filozofică despre viață, rezidă înalta valoare etică a activității sale.

Asociația culturală *Astra*, a cărei rațiune de-a fi se confundă cu țelurile pe care Haret și le-a fixat ca supremul rost al vieții, se închină cu toată evlavie memoriei sale acum când se împlinesc 20 de ani dela trecerea sa la cele eterne. Fie ca acest popas pe care dăscălimea românească din toată țara îl face evocând măreția lui personalitate, să-l readucă pe Haret în mijlocul nostru. Căci poate nici odată nu s'a simțit mai mult ca acum nevoia unei îndrumări în concepția haretiană, care să ne conducă cu încredere peste marea roșie a frământărilor în care se sbate astăzi neamul românesc.

A mai conferențiat și D-l Nicolae Cristea.

Cheia temperamentului : culoarea ochilor.

Urmăresc cu viu interes străduința acelor învățați, cari tind la înlocuirea vechilor metode de învățământ, dându-i îndreptări bazate pe individualitatea discipolului.

S'au scris vorbe înțelepte și se lucrează cu multă ardoare de oameni pricepuți și doritori de mai bine. Străduința lor ar trebui sprijinită din partea tuturor straturilor sociale și mai ales din partea celor, cari prin profesiunea lor sunt obligați a activa în direcția îndreptării mijloacelor de educație școlară, profesională, militară, socială, etc.

Problemele educative fac parte din preocupările de căpetenie ale ofițerilor și ca ofițer mi-s'a dat puțința de a mă convinge despre adevărurile,

cari slujesc astăzi nouile principii pedagogice ale învățământului de toate categoriile.

Încerc aici — în limita modestelor mele cunoștințe — a contribui la îmbogățirea materialului destinat studiului de amănunt al celor chemați să-l prelucreze în sisteme și metode de învățământ.

Dintre ideile înșirate mai jos, unele ar putea trezi neîncrederea cititorilor, fie prin îndrăsneala lor neobișnuită în așazisa știință pozitivă, fie prin simplitatea lor, săracă în formule și termeni savanți. Cerând îngăduința și încrederea anticipată a cititorului, mă simt obligat a-i mărturisi, că nu răvnesc a sdruncina vechile așezări pedagogice, ci scriu articolul meu inspirat numai de dorința de a contribui la îmbogățirea materialului de cercetare, fără nici cea mai mică supărare, dacă analiza marilor pedagogi va sorți dintr'un început pieirii ideile, mai mult sau mai puțin originale, din acest articol.

S'a scris, că acelaș om poate săvârși „o lucrare de maestru” sau „un lucru de mântuială”, după cum va contribui sau nu va contribui cu priceperea, dragostea și stăruința lui în lucrarea dată. Nu există nici un mijloc de constrângere, care să-i poată concentra facultățile sufletești asupra unei lucrări, dacă între el și lucrarea săvârșită va lipsi legătura firească de atracție sufletească. Nici prin stimulări, nici prin lovituri nu se va isbuli a crea un geniu muzical din copilul, care nu simte înclinări înăscute pentru această artă. Și invers: înclinarea firească, căreia nu i-s'a dat puțința de materializare și perfecționare, va fi pentru viața omului o cauză de veșnic regret și nemulțumire cu soarta. Ta na propășirii omului, ca și a societății, este cuprinsă în legea simplă și naturală: „om potrivit, la locul potrivit”, lege care confirmă nevoia unei legături între darurile și înclinările sufletești înăscute ale omului, cu misiunea ce i-s'a încredințat. Cele mai desăvârșite legi ale unui stat, cele mai strașnice rânduieli sociale, sunt sortite prăbușirii atunci când ajung pe mâna făuritorilor de lucruri „de mântuială”, căci în lipsa puținței lor de a se identifica sufletește cu misiunea, devin — cu știința sau fără știința lor — făuritori „de căpătuială” pentru ei și labirint de piedeci în propășirea turmei cuvântătoare, care i-a ridicat acolo unde sunt.

Pentru a așeza pe fiecare om acolo, unde înclinările lui firești îl conșază, e necesar:

— să-i cunoaștem înclinările înăscute și încă — pe cât cu puțință — din cea mai fragedă copilărie;

— să-i îndrumăm educația și mai târziu pregătirea lui profesională, în direcția înclinărilor firești, pentru a-i desăvârși darurile cu cari l-a înzestrat Natura;

să-i dăm rolul social, care corespunde năzuințelor și puțințelor lui de creație.

Partea întâi revine psihologiei, a doua pedagogiei, iar a treia rânduleților sociale.

În practică însă, psihologia se complăce în teorii, adeseaori sterpe și inutile, formulând sisteme savante, cu titluri pompoase și termeni clasici, dar umilitor de săracă în duh și viață, atunci când se încearcă punerea lor în practică. Pe când natural și bine ar fi, ca aceasta știință a cunoașterii sufletului omenesc să slujească un scop utilitar: îndrumătoarea educației, pînă la rânduieli simple, luminoase și accesibile pînă în cele mai largi straturi sociale, în special pedagogiei de toate categoriile.

Cauza acestei orbecăiri în haosul savanțlăcurilor teoretice este unilateralitatea punctului de plecare al științei oficiale psihologice, punct de plecare prea pronunțat tehnic, care exclude adevăratul factor *suflet*, limitându-și cercetările în domeniul mecanismului vieții trupești. Pogorârea ideii de suflet la fenomenele cauzale ale materiei înconștiente, va fi o neîncetată piedecă, chiar și pentru savanți. În înțelegerea *unității sufletului*, unitate desăvârșită în armonia și colaborarea tuturor facultăților acelei minunate Puteri, pe care o numim: suflet.

Știința oficială confundă adeseori ideea de suflet cu aceea de creier, iar urmarea acestei neiertate greșeli se resimte și în noile investigații ale pedagogiei, căci — aproape fără excepție — toate anchetele prin chestionare, teste, măsurători, vizează exclusiv creierul, mai bine zis memoria globală a subiectului anchetat, nesocotind, că aceasta facultate nu-i decât o părticică intimă din ceea ce cuprinde în sine senzul vulgar al denumirii de suflet. Rezultatul acestei confundări se cunoaște; stimulând doar memoria globală a vrednicilor discipoli, școala va izbui, fără vrere, să năveze toate darurile Naturii într'o omogenitate de zăpăceală intelectuală, ierarhizată pe baza cantității de memorie. Cât despre celelalte facultăți sufletești, se „nimereste“ câteodată de sunt și ele prețuite. Și de aceea, mulți dintre cei, cari pe băncile școlilor își disputau laurii întâietății — unii chiar grase stipendii — în viața de mai târziu, când cu drept se așteaptă dela ei creații folositoare societății, se pierd sterpi și neproductivi, unii — poate tocmai foștii stipendiați — storcând bugetele ca mediocre nuliități parazitare ale societății. Alții, mai puțin geniali pe băncile școlilor, devin forțe productive, contrar tuturor prognosticurilor părinților sau profesorilor, cari le anticipau calificativul de „derbedei“...

Cazul celebru al marelui binetăcător al omenirii, inventatorul Edison, pe care școala oficială îl decretase „tâmpil“, dispensează un plus de argumentări cu alte pilde, la fel de ilustre.

Un om se naște și trăiește cu dispoziții *organic determinate* în individualitatea lui. Întreaga-i structură fizică: instinctele, actele reflexe, felul de a gândi, de a simți, de a activa, ba chiar și mai recent mult trâmblăla teorie a înfrâuririi secrețiunilor glandulare, etc. etc., totul este riguros și armonios supus unei legi individuale, legea care diferențiază pe un om de alt om. Legea aceasta își găsește expresia în termenul: *temperament*.

Educația și experiența vieții ciselează temperamentul, șlefuește aspectele cari îl fac pe individ inaccesibil vieții sociale, căutând să-i imprime un *caracter*, dar nici o înfrăurire externă nu va putea smulge din rădăcini ceea ce s'a născut cu omul.

A crede deci, că printr'o educație *egală* s'ar putea făuri pentru societate caractere egale, este o greșală identică cu încercarea unui grădinar, care ar altoi vița de vie într'un stejar, râvnind să culeagă struguri de pe coroana acelu copac uriaș.

Un temperament se poate *încovoia*, așa cum putem mlădia și ramurile stejarului, dar nu se poate schimba din temelii, după cum nici din stejar nu putem face... cireș.

Școala viitorului, indiferent ce denumire va lua, indiferent ce categorie va fi (școala părinților pentru fiii lor, primară, secundară, superioară, specială, militară, bisericească, etc. etc.), este școala care va lînde a *sădi cunoștinți în glia temperamentului*, potrivit cerințelor firești, înăscute, ale discipolului, cu scopul de a-i forma un *caracter profesional*, dăruindu-i societății sau instituției pentru care a fost format, ca membru activ, energie productivă și creatoare.

Îndrăsnesc a crede, că atunci când se va ajunge la realizarea acestui vis pedagogic, dictonul curenților extremiste sociale de astăzi: „moarte trântorilor“, nu-și va mai avea rostul, deoarece așezat fiecare om la locul potrivit lui, plictiseala, care alimentează luxul, îmbuibarea, desfrăul, lenea și mai ales mama tuturor relelor: îngâmfarea, nu-și va mai găsi credincioși.

Iar întâiul pas spre aceste realizări, spre împlinirea unui vis secular al marilor pedagogi, este o bună și ușoară cunoaștere a sufletului omenesc.

* * *

Caracterologia este acea parte din psihologie, care se ocupă de temperamente și caractere. Nu este o știință nouă, nici nu se poate numi încă o știință propriu-zisă, deoarece și ea — ca și psihologia — s'a avântat în teorii prea puțin utilizabile, adevărurile ei practice rămânând daruri intuitive ale celor puțini, daruri adeseaori disprețuite de știința oficială, fiindcă sunt prea simple, prea lipsite de termeni pompoși și savanți...

Chestiunile de caracterologie au format cândva obiectul de predă- lecție al unor foarte iscusiți muritori. Științificește găsim o întâie clasificare de temperamente la Gallenus, Haller, Kant, Wundt. Clasificarea aceasta, de

din fiziologic, distingea patru grupe de temperamente: flegmatici, sangvinici, melancolici și colerici.

Mai nou, pe bază de deducțiuni filosofice și prin experiență de chestionare, Heymans și Wiersma grupează temperamentele în opt tipuri: amorfi, apatici, nervoși, sentimentali, sangvinici, flegmatici, colerici și pasionați.

În românește avem o clasificare foarte recentă în cartea domnului Dimitrie Todoran „Psihologia temperamentului” (Editată de Institutul de psihologie experimentală din Cluj, carte foarte bogată în termeni științifici și mai ales o excelentă colecție de nume și opere ale celor cari s’au ocupat de astfel de chestiuni. Domnul Todoran aduce noi denumiri de clasificare, prea puțin cunoscute până acum: ciclotimici, schizotimici, introverși, etc. Oricari ar fi teoriile mele în aceasta materie, profit de prilej pentru a recomanda — cu toată căldura — această lucrare, ca pe o foarte prețioasă colecție de date caracteorologice).

Fără de a îndrăzni să așez modestele mele păreri drept argumente opoziționiste diferitelor teorii emise în acest domeniu, sunt nevoit de a constata, că toate teoriile caracteorologice, cel puțin acelea pe cari le cunosc eu, au și unele și altele două mari cusururi:

- sunt inutilizabile în pedagogie ca și în viața de toate zilele;
- se pierd în definiții și termeni, cari fără vreo trezesc bănuiala, că printre ele prea multe s’au scris numai de dragul vorbii și nu din intențiuni profitabile cititorilor.

La unele, chiar și denumirile de temperamente trezesc dela început îndoieli asupra justetei clasificării făcute. Acelaș om poate să fie melancolic, flegmatic sau sangvinic, după cum va fi sănătos sau bolnav, după cum, întâmplările vieții îl vor așeza într’un mediu potrivit sau nepotrivit adevăratelor lui înclinări naturale. Urmează de aci, că astfel de clasificări nu exprimă caracteristica unui suflet, ci stări trușesti *accidentale*, determinate de înrăuriri externe și raportate exclusiv *la intensitatea fiziologică a sistemului nervos*. Nu țin deci seama de elementul principal, care trebuie să subzecească o clasificare de temperamente: *întreaga unitate sufletească, multilaterală și variată, constantă dela nașterea până la moartea individului, variind doar ca intensitate de manifestări, dar nu și ca dispoziții organice*.

Dar cea mai mare greșeală este aceea de a nu se fi ținut seama de partea utilitară a clasificării, adică:

- de a face cu puțință o cunoaștere rapidă, prin cele mai simple mijloace, a grupeii de temperamente, căreia aparține un individ oarecare și
- de a servi pedagogiei, indicând mijloace — tot așa de simple — pentru educația omului.

În privința aceasta, vechii caracteorologi (nici nu visau sărmanii, că vor primi un titlu atât de pompos), mai puțin savanți, dar mai rodnici — prin intuiție — în cercetările lor, s'au condus de credința, că în Natură nu-i nimic de prisos, ci totul este desăvârșit și cu scop măsurat. Observațiile lor indică un strâns raport între dispozițiile sufletești și expresiile corporale. Constatările lor sunt lipsite de tăria argumentativă a anchetelor științificele demonstrate, căci se bazau mai mult pe deducțiuni introspectivă și de ordin empiric, expuși deci a comite generalizări imprudente, dar aveau un punct de plecare mai apropiat adevărului decât știința oficială de mai târziu, care a comis enorma greșală de a se fi lăsat amețită de teorii aleiste, rupând firul constatărilor introspectivă, pe cari le consacrau sulele de veacuri de experiențe și verificări din trecut, pentruca să dea cercetărilor o nouă direcție, mai „științifică“, aceea a teoriilor mecaniciste, care se mai menține și astăzi.

. . .

De optsprezece ani mă preocupă problema cunoașterii sufletului omenesc.

Încă de pe băncile școlii am constatat nepotrivirea între cantitatea de energie cheltuită de colegii mei în învățarea lecțiunilor, vioiciunea lor spirituală și notele obținute în urma răspunsurilor. În vreme ce unii dintre ei citeau odată, de douăori și *memoria* lor înmagazina lecțiunea cu o exactitate matematică, alții, mult mai sânguincioși, rămâneau mereu în umbră, neprețuiți, deși nu numai sânguința, dar și iscusința lor întrecea cu mult pe aceea a celor excelent notați. Bineînțeles, nu mă gândesc nici pe departe să pun la îndoială spiritul de dreptate al profesorilor.

Mai târziu, ca ofițer, deci instructor și pedagog, observațiile mele s-au înțins asupra ostașilor de diferite proveniențe, pe cari îi aveam sub comandă, verificând aceleași constatări mai sus pomenite. Un îndemn launtric mi-a împus să nu cruț timpul meu de repaos, pentru a cerceta această taină a firii. Studiile mele, intuitive și mai ales introspectivă, cu vremea s'au multiplicat și variat până la improvizarea unui modest început de laborator experimental. Ancheta prin chestionare, măsurători, teste, etc. Nu am neglijat nici de a ține seama de părerile specialiștilor în acest domeniu, profesori secundari, universitari, mai ales de psihologie și pedagogie, doritor ca să-mi lărgesc cunoștințele și să verific constatările obținute pe o cale experimentală prea puțin bogată în mijloace. Durere, prea puțini dintre cei cu titluri academice puteau fi câștigați unor idei, pe cari n'avuseseră puțința să le învețe în școală. Mulți cred, că „diploma“ îi dispensează de a mai și gândi.

Deastădată revista „Școala Vremii“, cu preocupările ei de specialitate, mai apoi norocul de a fi putut să schimb idei și constatări cu dl. prot. universitar dr. V. Lebzelter din Viena, un specialist în astfel de chestiuni, m'au încurajat de a destăinui cinstițiilor cititori, ideile, cari îmi confirmă mie însumi, că drumurile bătătorite de mine sunt drumuri cu orizonturi pentru învățământ. Le aștern pe hârtie, fără vre-o pretenție de originalitate sau valoare științifică, ci numai din indemnul de a sluji și eu, cu cât pot, cercetările de seamă ale altora, mult mai pricepuți în aceasta chestiune.

• • •

Omul nu este numai cantitate de nervi, după cum greșit s'a presupus în vechile clasificări de temperamente. Nu este nici numai creier sau memorie cantitativ — calitativă.

Toate acțiunile și reacțiunile omului se înlanțuie într'o desăvârșită armonie, iar *unitatea* dispozițiilor lui sufletești își găsește o perfectă expresie corporală, atât parțial, cât și integral. Se verifică deci puțința de a clasifica pe om într'o anumită grupă tip de temperamente, pe baza staturii, formei mădularelor, fizionomiei, structurii craniale, gesturilor, scrisului, mersului, etc. etc. etc.

Expertizele grafologice și amprente digitale slujesc astăzi, oficial, ca mijlocul cel mai sigur de verificarea unei identități. Iar de vre-o zece ani grafologia cititori în trecut, prezent și viitor, au umplut târgurile. Mulți dintre ei își cunosc bineșor meseria, păcat numai, că se mulțumesc cu derurile intuitive și nu caută să și lărgescă cunoștințele într'un cadru mai larg de sistematizare științifică a noțiunilor vagi, pe cari le utilizează după același calapod pentru toți curioșii.

Ca mâine, grafologia, studiul amprentelor digitale, ca și alte studii mult mai interesante din vastul și variatul domeniu al caracteorologiei, vor avea un rol preventiv, vor sluji îndrumătoare ale educației, îndreptar în alegerea carierelor, criteriu de selecționare în ierarhia socială...

Mi am îngăduit aceste devieri în oculta prezicerilor, pentru a face un dram de plăcere scumpilor Tomi necredincioși, căci se vor găsi printre cititori destui oameni pricepuți și cu largi cunoștinți, cari vor zâmbi ironic, refuzând să admită astfel de „naivități“. Astfel de zimbete sunt pe deplin justificate câtă vreme caracteorologia slujește doar distracții nevinovate și credulitatea celor avizi de consultații vrăjitoarești. Dar nu-i târzie vremea, când aceasta știință își va găsi o aplicare utilitară în interesul general social, iar cele cuprinse mai jos vizează începuturile acelei epoci.

*

Un vechiu proverb spune, că pe om îl poți cunoaște după ochi. Pentru ușurința aplicării practice, voi grupă temperamentele după... culoarea ochiului.

lui și anume trei culori principale: *negru, verde, albastru*. Restul culorilor: *cafeniu, căprui, suriu, etc. etc.*, nu sunt decât nuanțe intermediare între cele trei culori principale.

Poeții împrumută simboluri culorilor: *negrul* ar însemna moartea, *verdele* viața, *albastrul* credința. *Negrul* trecutul, *verdele* prezentul, *albastrul* viitorul. *Negru* pesimismul, *verdele* calmul, *albastrul* optimismul. Câte vrei, atâtea simboluri. Rămâne de văzut dacă aceste comparații corespund sau nu unei concepții vrednice de ținut în seamă. Se spune, că Goethe ar fi susținut o teorie a clasificării de temperamente pe baza culorilor de ochi. Opera lui e atât de imensă, că ar fi foarte greu să se cerceteze dacă a rămas sau nu vre-o urmă scrisă despre aceasta teorie. Pomeniște ceva, în legătură cu aceeași idee și filosoful Weinigen Otto, în unica sa operă: *Geschlecht und Charakter*.

Voiu schița mai jos ceea ce am isbutit să verific eu însumi în materie de clasificarea temperamentelor. Voiu grupa temperamentele în trei tipuri: două diametral opuse, al treilea intermediar. Diferențierea nu indică și o ierarhie de valori între ele. Iar pentru a evita repetarea frazei „omul cu ochii...”, voiu întrebuința următorii termeni: *analitic* pentru omul cu ochii negri, *intermediar* pentru cel cu ochii verzi și *sintetic* pentru omul cu ochii albaștri.

Pentru ușurința înțelegerii, descrierea acestor trei tipuri reprezentative se va face în mod comparativ. Și încă o observație: materialul de anchetă s'a mărginit la ceea ce în uz numim oameni normali. Deci nici genii, nici cretini, nu sunt înglobați în aceasta clasificare, deși la rândul lor, fiecare va trebui studiat, aparte, în grupa lui de temperament.

Memoria analiticului este superioară cantitativ, mediocră calitativ. Bine proporționată, cantitativ și calitativ, la intermediar. Excelentă calitativ, inferioară cantitativ la sintetic. Exemplu: în vechea școală, când se reducea apelul profesorului la memoria globală a discipolului, cele mai bune note le aveau analiticii, cele mijlocii intermediarii, cele slabe sinteticii. Proba este la îndemâna oricui. Excepțiile n'au decât o confirmare pentru deslășirea pedagogică a celui, a cărui discipoli nu răspund acestei constatări.

Forța de concentrare este slabă ca intensitate, dar persistentă la analitic. Solidă, dar cu intermitențe în persistența intermediarului. Foarte bună, dar lipsită de durată la sintetic.

Discernământul foarte meficios la analitic și superficial la sintetic.

Judecata înceată și fără spor, dar foarte amănunțită la analitic. Vioaie, activă la intermediar. Foarte repede și spornică, dar superficială la sintetic. Amănuntul obsedează pe analitic în dauna ansamblului, de aceea analiticul

e greoiu în judecată. Pe sintetic îl captivează ansamblul, nu ține seama de amănunt și se expune la exagerări.

Ocupațiile preferate pentru analitic: bun matematician, istoriograf, om de migăloasă muncă de laborator, dogmatician, funcționar conștiincios, compozitor muzical. Greoiu în expresii; propoziții lungi, adesea ori confuze; detaliile întunecă ideea. Intermediarul este omul de acțiune, cu predilecție pentru probleme inventive, cari cer spirit născocitor. Capabil să jertfească tot (avere, liniște, onoare) pentru materializarea unui gând. Cu cât vor râde mai mult de munca lui, cu atât se va înverșuna mai solid să o ducă la îndeplinire. Opus, în aceasta privință sinteticului, pe care îl poți repede descurața. Intermediarul e predestinat pentru mare acțiune, inventator, inginer, mare industriaș. Dar tot aci găsim și patimile neînfrânate. Sinteticul preferă literatura, științele naturale, muzica vocală. Moraliști, organizatori, revoluționari, mari comandanți.

Scrisul analiticului este mărunț, fin, cu litere subțiri, dar îngrămădite. Intermediarul are scrisul ascuțit, majuscule înalte, unghuri foarte strânse. Sinteticul scrie apăsător, cu litere groase și largi, inegale.

Emotivitatea este neînsemnată la analiticul, care este înzestrat de Natură cu o mare doză de inhibiție. Relativă la intermediar și puternică, până la impulsivitate, la sintetic. Analiticul se aprinde încet, dar emoția lui crește în durată. Sinteticul se înfierbântă dintr-o schinteie, dar repede îi trece. În discuții și certuri analiticul este rezervat, nu amenință, dar este capabil de răzbunare. Intermediarul deși nu păstrează ură, nu lasă neplătită jignirea ce i s'a adus. Sinteticul este vorbăreț, amenință, însă — deși nu uită niciodată — nu se răzbună, iartă.

Analiticul este mai mult senzitiv decât emotiv, intermediarul senzual, iar sinteticul sentimental.

Analiticul se complăce meditației și cercetărilor în trecut. Se pasionează pentru colecții (filatelie, monede, cărți, picturi, etc.). Intermediarul gustă prezentul, n'are timp nici pentru contemplarea trecutului, nici pentru visătorii în viitor. El vrea să creeze. Sinteticul trăește din hrana nădejdiilor, în lumea închipuirii lui, în lumea sentimentelor.

Analiticul judecă și calculează, intermediarul face și dreg, sinteticul urăște sau iubește.

Aspirațiunile analiticului sunt de ordin pozitiv, realist și interesat. El trăește pe pământ, în carne și oase. Intermediarul tinde să creeze, să apropie pământul de nori; el inventează, clădește. Sinteticul aspiră aerul văzduhurilor, e protector, moralist, reformator.

Hotărîrea analiticului este înceată, cu energie inițială foarte redusă, dar foarte perseverență. La intermediar găsim o echilibrată proporție între

energie și perseverență. Sinteticul se evidențiază printr'un maximum de energie inițială și minimum de perseverență. Analiticul începe foarte cu greu o lucrare, dar o duce până la sfârșit, constant în drumul lui de însușire. Intermediarul va începe mai ușor lucrarea, dar n'are constanța de perseverență; mai întrerupe, mai lasă, apoi iarăși începe. Sinteticul se înflăcărează repede, începe cu maximum de energie, că... de lăsat, să lasă el repede de treabă. Învățătura e limpede: sintetici pentru înflăcărarea maselor, intermediari pentru prelucrarea concepției, analiticii în îndeplinirea ei.

Analiticul preferă o activitate subordonată; judecând meticulos lucrurile, își dă seama de greutatea unei răspunderi și nu și-o asumă prea ușor. Se acomodează mai bucuros rolului de discipol decât celui de maestru, rol de executant și nu de comandant. Intermediarul preferă activitatea izolată: nici comandant, nici supus, ci și una și cealaltă. Sinteticul e gata oricând să-și asume răspunderea și se potrivește rolului de maestru, de comandant.

Analiticul pare adeseori misterios, tainic, sgârșit cu încrederea iață de alții, sceptic cu teoriile necunoscute lui și foarte supus convențiilor sociale-protocolului. Intermediarul este fire nepăsătoare cu el însuși, ca și cu alții. Nu ține la minciunile societății, n'are secrete, dar nici nu-i prea deschis cu lumea. Sinteticul își are sufletul pe limbă, spune tot, iar experiența nu-l schimbă. Generos cu prietenia și banul până la risipă sau misantrop și sgârșit. Nu cunoaște o linie de conduită mijlocie, fiind extremist într'un sens sau în altul; opus analiticului, care se închide în cușca lui de perfecte măsurători în toate. Sinteticul acoardă largă încredere până la dovezile contrarii, primește teoriile noi, în special chestiuni mistice, fără un control prealabil. Desconsideră formele vieții sociale, dar nu iartă celor cari calcă aceste forme.

Ca militar, analiticul este executant foarte coștincios, potrivit lucrărilor la cari se cere răbdare și tenacitate. Intermediarul este tipul specialistului, potrivit unde se cere spirit inventiv și muncă fără comandă. Are înclinări firești pentru trupele tehnice și statele majoare. Sinteticul este strateg prin intuiție, inițiator cu mare curaj de răspundere, deci comandant.

În educație se va apela: la interesul personal, îndeosebi la spiritul de emulație al analiticului. La interesul activ al intermediarului și la sentimentul sinteticului. Un exemplu: lecțiunea calculul infinitesimal (mi-a căzut la întâmplare, poate tocmai fiindcă nu mi-a prea fost simpatic). Analiticul va învăța lecțiunea teoreticește, pe „de rost“, înmagazinând în memorie cifre și reguli, stimulat de... nota, care îl așteaptă la răspuns. Ca aceeaș lecțiune să fie învățată și de intermediar, va trebui să fie astfel încadrată într'o problemă de aplicație practică și utilă, pentru ca să intereseze spiritul născocitor al intermediarului, căci altfel... va ascuți creioane, fără să-l intereseze lecțiunea. Iar pentru ca sinteticul să nu rătăcească cu gândurile în ora de

matici prin... codri verzi de brad, va fi necesar ca profesorul să-i câștige simpatia pentru cel care a descoperit calculul infinitesimal, descriindu-i tip de poveste pășăniile și greutatea întâmpinate de matematicianul Leibniz până când a ajuns să descopere acest calcul.

Un alt exemplu. Deastădată real. Ca experiență am oferit cadou un s, la trei prieteni. Acelaș ceas, rând pe rând, la toți trei, fără să știe unul de altul. Cel cu ochii negri m'a întrebat: „cât a costat?“ „Ce să fac eu?“ mi-a spus cel cu ochii verzi și „Vai, ce frumos este“ a declarat cel cu ochii albaștri.

În artă, în scris, în vorbire, în gesturi, în felul de a se manifesta în orice împrejurări, omul rămâne mereu consecvent cu sine însuși, opera lui fiind — cu vrea sau fără vrea — expresia unității lui sufletești, expresia temperamentului pe care i-l-a hărăzit Dumnezeu. Adaptabilitatea omului la mediu este relativă, supusă posibilităților lui firești. De va fi un temperament analitic directorul unei fabrici, mersul acelei instituții va fi de un ritm domol, inițiative migăloase calculate, progres sigur, dar redus. Sinteticul va da fabricii un ritm accelerat, orizonturi largi, dar cu posibilități de riscuri. O trinitate în conducere: sinteticul în concepție, intermediarul în pregătire tehnică a ideii și analiticul în execuție, va garanta realizări sigure și nesăvârșite.

Expresiile corporale (trăsături fiziognomice, formă, culoare, mărime, postură, conformație, structură, etc.), totul este riguros unitar la acelaș om, așa măsură, că ar fi de ajuns a cunoaște legea câtorva date, pentru a reconstitui omul întreg în liniile lui principale. Practic vorbind: scrisul îți spune culoarea ochilor omului, pe care nu l-ai văzut niciodată. Chirososii și între ei sunt astăzi somități cu înalte diplome universitare: dr. Lomer, etc.) pretind, că degetul cel mare al mâinii este omul însuși. Experiența confirmă aceasta teorie și în lumina clasificării temperamentelor pe baza formelor de ochi. Vârful degetului cel mare, în comparație cu prima înălțime a degetului arător dela aceeaș mână, ne dă: o distanță de un centimetru la omul cu ochii verzi, de 7 m. m. la omul cu ochii negri și de 14 m. m. la cel cu ochii albaștri. Am constatat, că lungimea acestei distanțe corespunde cu tenacitatea omului în lucrările sale. Cu cât mai scurtă este această distanță, cu atât mai tenace perseverența subiectului.

Clasificarea temperamentului, așa cum am făcut-o mai sus, constituie doar un indiciu inițial, menit să sistematizeze întregul ansamblu multiplu și variat al celorlalte studii caracteorologice (astrologia fiziognologia — nu se confunda cu termenul „fiziologia“, frenologia, chirolgia, grafologia, etc. etc.), cari deși își aveau fiecare dintre ele observațiile lor juste și până

acum, în lipsa unei coordonări sistematice, pe baza unui principiu comun, rămăceau izolate și fără spor. Dacă teoria frenologică a lui Gall a căzut în desuetudină, cauza trebuie căutată în faptul, că cercetările și observațiile lui se opreau la analiză, amănuntul împiedecându-i sinteza unei concepții de principiu în labirintul temperamentelor. Având deastădată un punct de plecare în cercetări și anume punctul sintetic al clasificării pe baza culorilor din ochi, teoria lui Gall își redobândește în întregime dreptul de viață, ca mijloc de precizie în diferența temperamentelor dintr-o grupă dată. Un exemplu: Gall constată, că o protuberanță (excreșcențe craniale) nedezvoltată indică lipsa facultății de concentrare. La analitic aceasta defectivitate reprezintă cu totul alt caracter decât la sintetic. Inhibitivul, cu ochi negri, se va resimți doar printr-o mai redusă puțință de concentrare, pe când la impulsivul cu ochi albaștri, lipsa acelei excreșcențe poate indica o totală lipsă a puținței de a se guverna în sinele. Importanța acestor indicații pentru pedagogie, ca și pentru justiție, ar putea avea — cu timpul — un rol covârșitor.

Sunt bolnavi, cari acordă medicului o încredere cu atât mai mare, cu cât mai complicate titluri dă otrăvurile, pe cari i-le prescrie. De fapt, otrăvurile îi agravează boala; mijloacele de vindecare sunt totdeauna simple, ca apa limpede de izvor. Așa este și cu știința: ne lăsăm ademeniți de timbrul termenilor savanți, fără controlul minții noastre asupra valorii conținutului acelor fraze, dar rămânem sceptici când ni-se servesc adevăruri simple. Pilda aceasta este pentru cei puțin credincioși. Se vor găsi destui, căci îndoiala și scepticismul sunt însușirile analiticilor. Iubiții cititori cu ochi negri vor zîmbi ironic citind aceste rânduri, cei cu ochii verzi vor filtra din ele ceea ce vor prețui util și aplicabil imediat, iar prietenii înflăcărați pentru idei — durere, înflăcărarea lor rămâne doar foc de paie — vor fi cei cu ochii în culoarea depărtărilor.

O rugămintă pentru toți: când vor găsi nepotriviri între ceea ce sînt ei înșiși despre firea lor și ceea ce au găsit aci, să nu uite, că tipurile date sînt tipuri reprezentative, diametral opuse și nu copii riguros fidele viciilor lor. Și să mai țină seama, că s'ar putea să nu se fi studiat pe ei înșiși îndeajuns, căci de-ar fi doar simpla culoare a ochiului, i că se vor găsi destui, cari n-ar putea să precizeze dintr-o clipă culoarea justă a ochilor lor. Și câte nuanțe nu se găsesc între albastrul cenușiu, aproape încolorat până la negrul „drăcos” al „fețelor cu priviri de foc...” Înțeleptul Socrate și-a spus învățătura în povăța dată tuturor: „Cunoaște-te pe tine însuși”. Deci, răbdare și încredere în bunacredința celui care îndrăznește a „da vileag” aceste rânduri, repet: nu pentru a sdruncina vechile așezări ale

„înținții”, ci din dorința sinceră de a contribui la îmbogățirea materialului. cercelare, menit să slujească noui îndreptări mai practice în învățământ, și în viața societății, prin grija și strădania altora mai chemați să o facă. Încheiind articolul meu, rog pe toți domnii învățători, cari se interesează de aceste chestiuni, să-mi vină în ajutor prin observațiile lor, constatare pe cari au avut prilejul să le facă și mai ales prin statistici procentuale, cu arătarea obiectelor și repartitiei de elevi, în seria notelor: foarte bine, bine, rău, pe baza culorilor de ochi. De pildă: istorie zece foarte bine, în cari 2 negri, 3 verzi, 5 albaștri. Sau: foarte bine 7, din cari 1 albastru, verde și 5 negru.

Pe cât îmi îngăduie timpul și punga, nu voiu lăsa pe nimeni fără răspunsul dorit.

Maior Nicolae Popoviciu.

Arad, (Șincai 18) 1932.

Alte păreri privitoare la învățământul religios.

Am citit cu luare aminte „Părerile privitoare la predarea învățământului religios în școala primară” scrise de Nicolae D. Cârstea în numărul 4-932 din Școala Vremii. N'am răspuns în numărul imediat următor. Așteptam să răspundă alții, sau altul cu mai multă cădere. Răspunsul de care mi lăsa să înțeleg că din partea unui simplu cititor al revistei. Sinceritatea și simțul, de care e pătruns articolul, apoi însemnătatea problemei, cer să lămurită chestia. Întreg articolul este o singură întrebare: cine să catehizeze în școala primară? Preotul sau învățătorul? Principial și dl N. Cârstea este pentru catehizarea prin preot, dar arată, că numai aparențele pledează în favoarea acestui principiu și indică o serie de neajunsuri, care le are practica. Anume: 1., că nu toți preoții catehizează cu plăcere, 2., că s'ar putea să aibe alte servicii tocmai în timpul orelor de religie, 3., că majoritatea preoților nu cunosc principiile metodologice și 4., că între elevi sunt și copii din părinți sectari, pe cari învățătorul mai lesne le putea câștiga pentru ortodoxie decât preotul.

În Firește, lacunele acestea sunt indiscutabile, dar închipuiți-vă, că pot

fi și învățători, cari nu bucură stau în școală. Nu vom cere Revizoratului să ne furnizeze dovezi. Nici nu credem, că e necesar să arătăm cu nume pe învățători, cari nu vin regulat la cursuri, cari sunt lipsiți de entuziasm atât de declamat. Să ne închipuim numai, că ar putea să fie. Atunci cine să catehizeze? Cine să țină peste tot cursurile? — E o pacoste, că prea mulți suntem din stofa, care se tulbură în fața punctualității. Poate ar trebui să ni se aplice ceva dușuri scoțiene, sau altceva, să ne antrenăm pentru punctualitate și unul și altul: plugar sau funcționar, ministru sau măturător de stradă, meseriaș sau comerciant, învățător sau preot.

II. Serviciile înmormântărilor, botezărilor etc. la orașe sunt mai multe, dar la sate, consultați matriculele, sunt puține și cu puțină bunăvoință pot face în afară de timpul catehizației. Cele mai multe. Dacă ar fi cazuri absolut excepționale și preotul ar avea zelul să ceară alte ore, nu înțelegem, de ce nu i s'ar putea da. La urma urmei și învățătorul are îndatoriri necazuri etc. cari îl iau dela ore. Nici programul lui nu se poate asemăna unui drum de planetă, care nu se abate din calea crotită. Buna înțelegere dintre învățător și preot ar duce în chip firesc la reciprocitate și nu la incidente pe chestia respectării programului și credem, că nici Revizoratul școlar, nici Protopopul n'ar avea să facă observări păgubitoare. Dimpotrivă s'ar bucura.

III. Principiile metodologice... Ar fi interesantă o statistică fidelă, care să se evidențieze, câte procente din preoți și câte procente din învățători le aplică adoma cum le-au învățat. Memorizările, negreșit, sunt plagă. Dar indispensabilă. Las că Simbolul credinței nu se la în clasă, iar rugăciunile nu sunt de tot felul și nicidecum nu sunt, nici măcar în proporția orelor, nici mai multe nici mai grele decât poeziile sau regulile, pe cari trebuie să le memorizeze copiii la vârsta lor fragedă. Datu-v'ăți seama cât de stupid de grea e memorizarea tabelului de înmulțire? Are copilul înclinare practică de ea atunci când o învață? Atunci de ce n'o scoateți din program? Că numai texte biblice li s'ar da și cere, lertați-ne să spunem că nu-i adevărat. Despre pedepsele medievale e bine să nu se vorbească. Nouă ne plac cuvintele bombastice și cotidienele, mai ales cele ungurești stau la pândă să le reproducă.

IV. Pentru chestia foarte delicată a elevilor din părinți sectari nu e stabilită o procedură, căci totul depinde de împrejurări. Și școala are probleme, pe cari se frământă să le rezolve și n'a ajuns cu ele la Ilman. Gândiți-vă, de exemplu, tratamentul în școală al elevilor supra și infranormali alături de cei normali. Are școala, are învățătorul pentru aceste trei categorii și pentru subdiviziunile lor un program fixat? Și dacă ar avea, le permite împrejurările să-l ducă la împlinire? Noi credem că aceste probleme sunt cel puțin similare.

De altfel, o mărturisim, că legea care obligă pe preoți să catehizeze, fost cerută de preoți și de reprezentanții preoților. Venit-a la vreme? Trebuia să mai aștepte? Nu trebuia să se ceară? Poate fi considerat alți obligament al preoților drept opreliște pentru învățători? Iată câteva trebări, la cari răspunzând nu deslegăm problema, dar contribuim la înțelegerea ei.

S'a cerut ca preoții să catehizeze, să-și crească pe enoriașii de mâine. Ei albă cum și-i vor crește. Nu s'ar fi cerut, dacă învățătorii ar fi fost, în duhul, tot cei vechi. Dar avem tot mai mulți învățători crescuți în alt duh. Avem tot mai puțini învățători crescuți în duhul bisericesc și tot mai mulți, cari șiși mărturisesc, că nu știu Religia și tot mai mulți cari nici nu vreau să știe. Avem învățători, cari — vrând să fie la modă — se laudă că n'au credință. Avem și vom avea tot mai mulți învățători de altă confesiune. Am intrat într-o discuție pe un învățător, care spunea cu emfază: nu credința, ci știința a ținut neamul nostru, și numai târziu și-a amintit de procentul analfabeților ce-i avem.

Ar fi putut lăsa Biserica și slujitorii ei, ca astfel de oameni să facă educația religioasă?

Da, sunt excepții. Mulțămim lui Dumnezeu, că avem un număr frumos de învățători, cari din dragostea lor cea mare față de educația religioasă și din tot față de cele sfinte, — cu toată legea aceasta nouă — țin să catehizeze și ei. Și nu i-a oprit nimeni și nici nu-i va opri. Mai mult. Dacă ar fi ca di învățător Nicolae D. Cârstea, pe care-l cunoaștem numai din „Școala Vremii“, atunci ni se pare, că nici nu s'ar fi gândit nimeni să lege legiferarea pomenită și ar fi fost așa de bine, dacă nu trebuia să legea.

Pr. Florea Codreanu

Notițe relativ la un proiect de lege al învățăământului primar în legătură cu agricultura.

Marele războiu european ne-a dovedit însă odată faptul cert, că ocupațiunile productive ale omului, acele sunt de cea mai covârșitoare însemnătate, cari au ca scop de a furniza materiile prime de alimente. Astfel înainte de toate, sunt agricultura, creșterea vitelor, pescuitul, etc. Statele industriale și de o înaltă cultură socială cum sunt: Anglia, Olanda, Germania, Danemarca și Statele unite ale Americii de Nord și-au dat din timp seama de acest adevăr.

Ministerul de agricultură englez imediat după războiu, a pus în viață acea dispoziție că toți copiii — atât băieți cât și fete — din părțile rurale, să fie instruiți în mod teoretic și practic, pe spesele statului, în ramurile mai importante ale agriculturii. S'au înființat o mulțime de școli superioare de agricultură, cu caracter popular, prin care s'au realizat progrese surprinzătoare. Fetele au fost îndrumate prin cursuri speciale, pentru creșterea păsărilor de curte.

În acelaș sens s'au făcut reformele școlare — sociale și în celelalte țări amintite.

Experiențele războiului și nevoile vieții au dovedit suficient că practica pur practică a unui plugar, nu va conduce niciodată la un rezultat satisfăcător, de cât printr'o muncă într'adevăr sistematică și îndrumată de un intelect bine instruit și bine informat în toate ramurile științelor agricole. Prin munca sistematizată a gospodărilor luminați și instruiți, s'au mărit angmentat forța de productivitate și de rezistență a acestor state, care învinge cu siguranță ori ce criză agricolă.

Organizația învățământului acestor țări progresive, se poate caracteriza în cele ce urmează. Școlile rurale, în general, primeau caracterul de școli de aplicații agricole. Pelângă aceste școli cu activitate mai puțin sistematică și intensivă s'au înființat o mulțime de școli de grad secundar, pentru perfecționarea agricultorilor. Acestea sunt adevărate pepiniere de cultivatori agricoli. Școlile agricole de grad secundar funcționează cu 2 clase. Întregul material de învățământ este distribuit pe 2 ani. În fine, de obicei, acestor studii se face în academile agricole, care își au programul complet elaborat pe 3 sau 4 ani.

Auditorii acestor academii sunt absolvenții de școli secundare și învățătorii.

Personalul didactic al școlilor de grad inferior și secundar se reînnoiește din rândul învățătorilor — absolvenți ai acestor cursuri ale academiei agricole.

Văzând rezultatele excelente obținute în aceste țări, ar fi foarte bine ca și la noi în țară să ne gândim la imitarea acestui fel de învățământ. Suntem țară agricolă, un Stat de plugari.

Nu ne cunoaștem în mod temeinic meseria noastră din care trebuie să trăim și să putem ține piept concurenței. Reforma apropiată a învățământului primar trebuie să aducă o schimbare radicală în această primară, cel puțin în școlile primare din comunele mari. Școlile rurale trebuie să capete un caracter pronunțat de învățământ agricol adevărat, care, înșă, trebuie să nu fie numai o școală, ci o disciplină adevărată și cu temă.

După experiențele străine și contemplarea mea, învățământul primar

va trebui să rămână și pe mai departe cu 7 clase. Acest curs primar se va împărți în două cicluri. Ciclul pregătitor și ciclul de perfecționare. 5 clase ar fi pentru cel dintâi, pentru cunoștințele generale cu 10 luni de școlaritate, iar cele 2 clase; actualele VI-VII. cl, superioare, ar avea cursul teoretic numai timp de 4 luni, restul anului învățământ practic. Elevii vor lucra în grupuri pe săptămână în timpul primăverii, verii și începutul toamnei.

Programa detaliată va rămânea în sarcina oamenilor de specialitate. Pelângă aceasta va fi nevoie de a pune în funcțiune puterile didactice cu pregătire specială în agricultură. Pentru timpul de tranziție se vor putea organiza cursuri de perfecționare pentru învățătorii cari au deja anumite studii în agricultură.

În afară de aceste măsuri, ar fi foarte bine, că după absolvirea școlii normale, tinerii absolvenți să urmeze cel puțin 2 ani la academia de agricultură. Numai cu pregătire riguroasă a puterilor didactice se va putea atinge scopul dorit. Cu personalul didactic nepregătit în scopul acesta se va strica mai mult decât cu continuarea stării de indiferență ce domnește azi.

E natural, că pe lângă aceste condițiuni primordiale va trebui ca statul se pună la dispoziție și un teren suficient de cultură cu unelte necesare.

Spațiul revistei nu îngăduie, că să ne extindem asupra tuturor amănunțurilor, dar cu toate acestea sper, că am contribuit cu acest modest articol la propagarea ideii salvatoare.

Ar fi foarte la loc, dacă toți colegii cari au cât de puțină tragere de inimă către aceste chestiuni, să binevoiască a-și da părerea relativ la cele expuse. Numai prin schimbarea reciprocă a ideilor putem înainta spre binele nostru comun și anume desăvârșirea școlii noastre în serviciul poporului și în serviciul Statului, deci indirect și pentru promovarea intereselor noastre, ale tuturor!

Adam Billo
învățător de stat.

Educația morală.

De când ne știm pe pământ, noi oamenii ne întrebăm mereu, care e sensul vieții noastre, și ori cât de mult am vrea să trăim suntem adeseori nevoiți a lua viața drept un fel de canon de ispășire, de care nu putem scăpa.

În mijlocul unei societăți lipsită de rânduială, morală statornică și mărită în toate amănunțele, viața e grea și nesuferită, nu numai pentru că e dură și lăsat de capul lui și nevoit a-și săvârși faptele pe propria sa

răspundere ci și pentru că oamenii neavând aceeași măsură pentru judecarea faptelor, întră mereu în conflict unii cu alții și adeseori tocmai cei mai porniți le sunt celor mai mulți urgisiți — ca Socrate contemporanilor săi.

Prin viețuirea morală, omul scapă de neajunsurile individualității și se potrivește cu semenii săi și-și face rost ca parte organică împreună cu societatea din care face parte. Cel mai mare dușman al societății este omul ce calcă ori nesocotește legi, se leapădă de obiceiuri ori trece vederea călcarea de legi și lepădarea de obiceiuri căci el iese din ordinul viu al societății și împinge societatea spre descompunerea în individualism.

Astăzi trăim vremuri grele. Dar, greutatea care ne apasă, este rezultatul unei neînțelegeri interioare, care ne-a făcut să părăsim drumurile bune și să pornim aiurea, pierzând mai întâi încrederea în noi înșine.

Suntem la o răspântie a vieții. Astăzi, oricine se conduce după anumite criterii, nu după conștiința lui. Aceasta ne dovedește căci pretutindunde este o totală lipsă de educație morală. Cîntecul, omenia, munca pot fi bune, frumos și adevăr, aproape au dispărut.

Cine se silește azi ca să progreseze măcar cât de cât în fiecare zi spre mai multă omenie, cîntec și pricepere în lucrurile bune? Sunt totuși rare cazurile de puternice conștiințe morale care să se conducă în viață după asemenea principii umanitare. Educația morală constă în a învăța să conduci în viață după principii constante superioare sugestiilor și impulsurilor întâmplătoare. Iată dar că prima datorie a școlii este, dezvoltarea vieții morale — fără voință morală stăpînire de sine și disciplină nu se poate ajunge la formarea caracterului și personalității. Societatea de azi care ca simbol munca și producțiunea în toate ramurile de activitate a membrilor ei calități de răbdare și putere, de solidaritate și energie, ca să poată duce la bun sfârșit ceea ce au început. Orice idee trebuie să treacă dintr-o atmosferă morală a sufletului, mai ales la tinerime. Importantă trebuie să se dea educației morale este în strînsă legătură cu criza a întregului sistem de educație de azi, unde simțul moral e foarte slab. Astăzi foarte multă lume aleargă să trăiască o viață cât mai comodă, mai plină de plăceri, o viață care să le satisfacă toate cerințele egoiste fără prea multă muncă și efort.

Idealurile înalte ale vieții cer muncă și sacrificii enorme, dar mai ales forța morală.

Forța morală are tăria să înlăture lenea și minciuna, luxul și neîncrederea și are putința să întronizeze în suflet domnia îndemnului de muncă al punderii, și simțul conștiinței valorii fiecăruia în luptă cu realitățile gata oricînd de biruînță.

Dacă în parte școala încearcă din răspuțuri, să răspîndească

sădească în inimi cât mai multe virtuți morale, opera ei este stânjenită pe deoparte de familie, iar pe de altă parte de mediul social. La sate de multe ori familia săracă și plină de griji pentru câștigarea traiului, neștiutoare de marile rosturi ale educației, neglijează complect buna creștere a copiilor într-o atmosferă morală.

La orașe chiar familii bogate și știutoare, dar prea indolente pentru o bună creștere, uzând de o prea multă libertate și răsfăț, satisfacând uneori copiilor toate capriciile, lucru care e dăunător educației; iar altele familii prea sărace din neputință nu aduc nici un aport pentru continuarea și desăvârșirea educației începută în școală.

Viața societății de azi, fiind la un nivel prea scăzut, iar viața familiei de multe ori fără credință și iubire, îngreunează foarte mult, opera de înălțare a școlii.

Toată atențiunea trebuie îndreptată asupra tinerimii spre a-i transforma toate pornirile în deprinderi bune și virtuți, orice autoritate de gândire, orice instituție din țara asta, trebuie să sprijine din tot sufletul activitatea tuturor organelor de educație, în acest sens. Numai așa vor aduce o radicală schimbare a situației dificile de azi ajutând în același timp țara și neamul să meargă mai departe.

O țară cu multe bogății cum este a noastră nu trebuie să piară.

Ne lipsește însă ceva: forța morală. De aceasta avem nevoie ca să ne putem îndrepta.

S'o căutăm dar cu multă râvnă și atenție și s'o primim cu drag în suflet ca pe o lumină mântuitoare.

Ioan D. Popescu — Bobu
Inv. — Voivodeni

Cum se cuceresc frumusețile morale?

În vorbirea curentă, suntem obicinuiți să dăm numele de voință, ultimelor dorințe care hotărăște un act. Psihologiceste judecând, voința nu e decât un moment, în care se curmă o luptă de motive, prin forța celui mai puternic. Și aici e eroarea veche a multor pedagogi și moralisti, cari socotesc voința ca o facultate, când ea nu e altceva decât succesul unui motiv, din conflictul miilor de reprezentări, ce populează câmpul conștiinței la un moment dat.

Factorii ce procură aceste motive, nu cad în domeniul voinței noastre. Materialismul, ereditatea, tradiția, strada, școala, societatea, teatrul, cinematograful, lectura, experiența vieții, inteligența înăscută, sunt tot atâtea forțe

ce influențează și conduc voința. De aici necesitatea de a recunoaște m determinism al faptelor, în toate împrejurările vieții. Cu alte cuvinte cog-
tările noastre, ca și actele noastre, sunt deșteptate de evenimente indepe-
dente de noi. Toate sunt urmarea unei excitări întâmplătoare, fizice sau
psihice. Nu noi conducem gândirea noastră, nu noi hotărâm actele noastre,
căci totul rezultă din excitări întâmplătoare, fie că-și au sediul în orga-
nismul nostru, (atavism, ereditate) fie venite din afară de la mediul în-
conjurător.

Experiența personală o formează ideile, ce ni-le însușim dela alți
prin puterea de receptivitate a celor cinci simțuri. Deci exclus să alți
cineva o gândire personală și falsă iluzia celui ce-și închipuie, că poate
să facă ce vrea, prin punerea în joc a voinței sale. Gândirea, fie ea chiar
genială, rezultă din asociații de idei, iar voința fie chiar a unui Bismarck
sau Napoleon, nu e o efortare interioară a omului, ci o dorință ce se im-
pune involuntar și netezește drumul spre act, sfărâmând barierele ezitărilor
și forța celorlalte mobile din câmpul conștiinței.

Că putința de a alege, de a decide, de a cedă sau rezistă nu se face
prin intervenția unei forțe autonome numită voință, o constatăm când examinăm
gând sau un act și găsim întotdeauna lovitura ce l-a declanșat: excită-
re sau reprezentări întâmplătoare.

Să încercăm tăria acestei afirmații, prin intuitul unui exemplu. Tipul
B. în tot decursul anului, a manifestat oroare, de orice muncă intelectuală.
Complect refractar cărții, se ținea doar de scandal, povești, porecle, vag-
bondă în oraș și fugia de la meditații. Iată-ne în preajma examenului de
diplomă. În sala de clasă tăcere mormântală. Capete aplecate pe cărțile
deschise. Fețe îngrijorate asimilau febril. O teamă mistică, atmosfera
seara aceea din ajunul capacității.

Tipul B. deschide ușa. Il observ. Revarsă o privire fugitivă asupra
camarazilor, stă la îndolală un moment, apoi electrizat de același frisson,
ce animă pe fiecare la muncă, se așează în bancă, își scoase o carte și
începă să cetească.

La priviți d-lor o nemaipomenită minune, exclamă unul: „Stimabilul
cetățean B. hotărât în fine să facă carte!”

Această minune, psihologică e foarte explicabilă. Născându-se în
el dorința de a trece la examen, alături de teama de a nu fi batjocorit de
camarazi și neplăcerea de a fi certat de părinți și rude, mobilul apărut în
câmpul conștiinței, a fost atât de puternic, atât de subjugător, ațelul clasat
atât de contagios, încât s'a transformat în acțiune. Motivul răsunetului, a
apărut atunci mai imperios, ca acela al neplăcerii de a ceti.

Un profan în materie de psihologie, ar atribui această transformare

voinții, fiind departe de înțelegerea, că ceea ce numește el voință, nu e decât efectul unui nou motiv al rațiunii, introdus în mentalitatea individului. Nu e decât o dorință, ce se deșteaptă în noi și se impune fără voia noastră, tinzând spre imediata ei realizare.

S'ar putea aduce obiecții acestui adevăr. Dacă datorim atavismului și eredității, mediului și educației, o mentalitate specială, atunci absența sentimentelor morale la un criminal e firească, căci amoralitatea e strâns legată de structura sa, de reversiunea spre tipul primitiv, de predispozițiile lui nevropatice, lipsa de cultură morală, precum și întregul concurs de împrejurări întâmplătoare. În consecință, comiterea crimei, fiind efectul unei cauze permanente; degenerescența fizică a creierului și a unei cauze diverse întâmplătoare, s'ar putea zice că un criminal n'ar trebui pedepsit.

Dar dacă conștiința noastră se compune din noțiunile morale datorate experienței și vieții simțurilor, o pedeapsă după concepția determinismului, își are întreaga sa rațiune. Pedeapsa e un nou motiv al rațiunii, ce va opera o nouă orientare mentalității individului, antrenând barierele morale, care au cedat așa de ușor impulsurilor pasionale.

Bine, dar s'a vorbit de evenimente întâmplătoare, independente de voința noastră, de cauze fatale și înălțăturile lor, a dus pe individ forțat la crimă. Îmboldul motivelor a exercitat o robie internă, o constrângere determinând actul fatal.

Da, foarte adevărat, actul e rezultatul unei succesiuni de evenimente, unele exterioare, altele intime, dar la fel adevărat e faptul, că introducerea pe calea asociațiilor de idei, a unei reprezentări morale contrarii, schimbă direcția exteriorizării în mișcare a faptelor noastre. Nu putem opri nici ideile, nici sentimentul care-l succede, dar îi putem opune o altă idee, cu un alt sentiment, pentru a-i neutraliza forța.

Într-o situație morală, reacționăm cu mentalitatea noastră anterioară, primită prin educație și ereditate. Firește, dacă educația n'a reușit, să ne însușească un anumit gust moral, dacă nu ni-a cultivat simțul de sugestibilitate pentru ideile de Dreptate, Bine și Frumos, nu vom avea obstacole serioase, contra îmboldurilor sensibilității și vom comite la tot pasul greșeli și acte regretabile.

Rezultă dar de aici, cât de imperios e rolul educației. Avem nevoie de o pătrundere morală, care limpezeste viziunea lucrurilor, să putem avea o viguroasă înțelegere a consecințelor viitoare și îndreptate ale actelor noastre. O cizelare a inteligenței în sensul unei luminoase logice, printr-o educație morală, se impune.

Fă! să judece un deschișăbrat asupra monstruoasei sale fapte! Se va apăra cu eterna scuză: Nu mi-am dat seama! Cu alte cuvinte n'am ju-

decat. La comiterea actului n'a prezidat cugetarea. Și cum eră să facă alt fel, lipsit de educație, când nici o prevenție morală, n'a pus în luptă principiile de dreptate, de milă, iertare, cinste, răbdare, când nici o rază de gând, nu i-a luminat funestul cortegiu de consecințe, ale actelor sale, iată deci că amoralitatea unui om își are cauza principală în lipsa sa de cultură morală.

O mentalitate, se poate schimba prin sfaturi înțelepte, printr'un continuu curent de idei morale. Inteligența îmbogățită cu experiența vieții și sufletul împodobit cu înalte vederi morale, vor asigura ideilor o ordine logică de succesiune, putând să determine acte morale. Prin influență persuasivă, punând la îndemâna individului motive raționale, reprezentări morale, prin contagiunea exemplului nostru, îl vom desvolta conștiința, le-sufletindu-l de Adevăr, de Bine și Frumos, dela sine va porni îndemnul, de a-și armoniza conduita cu apărția ideală.

Dar mentalitatea falsificată de ereditate și atavism, de influențe ascunse educative, se va orienta pe calea cea bună, numai întru cât ideile vor fi destul de clare, pentru a putea impresiona și conduce. Vom conveni la părerea, că ideile trebuiesc făcute înțelese, ca individul să poată savura frumusețea lor și aprecia avantajile lor. Numai ideea precizată, devine motrică și prin cuceritoarea ei atracție, târește cu atât mai tiranic pe individ, cu cât acesta e mai convins și mai îndrăgostit de ea. Așadar morală e în funcție de înțelegere și de receptivitate psihologică a frumuseților ideale. Iată rațiunea maximei: Nu dorim lucrurile decât în măsura în care le iubim și prețuim.

Numai idei devenite sentimente putem opune pasiunilor noastre. Și orice idee, devine sentiment, în măsura în care ne convingem de adevărul ei și ne entuziasmăm de frumusețea ei. Orice pasiune (în afară de cele pur animalice: sete, foame etc.) sunt la origine simple idei, ce au apăsător în sufletul nostru dorinți. O idee pură, căreia nu i-se asociază o atracție, e o idee moartă. Ea trebuie să răscolească adâncimile sufletului, să mobilizeze stările afective, să stimuleze mobilul dorinței, pentru a putea dicta individului, să facă acte în contul ei.

Concluzia pedagogică a acestui adevăr, e de o covârșitoare importanță. Se vede clar, cât de condamnat e în educație, un procedeu autoritar. Se ignoră adevărul, că supunerea la o disciplină educativă, nu depinde de vîrsta individului, ci de facultatea lui de înțelegere. Autoritatea nu-și justifică mijloacele, deci nu poate cultiva pătrunderea morală. Lucrul impus e lipsit de atracție. Ideile și disciplinile impuse, nu vor impresiona, nu vor stărui dorinți, nu vor deveni sentimente, deci nu se vor transforma în acte.

Rolul educației e altul : acela de a creia dragostea de aceste discipline. Experiența ni-se inoculează prin cuvânt, cetit, exemplu; educația ne înarmă cu o totalitate de vederi morale, ca să fixăm în conștiință, numai acele motive raționale care satisfac în cel mai înalt grad, cele mai ideale aspirații ale noastre. Educația, trebuie să ne cultive sensibilitatea morală, înăvuiându-ne conștiința, cu un stoc de convingeri raționale, pentru a putea opune reflecții juste și imediate imboldurilor animalice, și vicliurilor de toate nuanțele. Ideile morale meru infiltrate în cap, în virtutea exercitiului vor deveni pasiuni, forțe — virtuți și vor forma cordonul de rezistență al conștiinței, contra tuturor invaziilor răufăcătoare. Educația, va activa în sensul, de a obicinui pe individ, cu analiza în prealabil, a consecințelor îndepărtate ale actelor sale. Scopul e să facă pe individ, să accepte idei, ce-i vor dedetermina purtarea sa ulterioară.

Gh. Tudor.

Școala primară și regionalismul educativ.

Problema educației regionale este scoasă la suprafață în pedagogia românească prin opera : «Regionalismul educativ» — a Dlui I. C. Petrescu.

Trăgându-și seva din intuiție, regionalismul educativ, deși cunoscut sub diferite forme din timpuri relativ îndepărtate și experimentat parțial în multe țări, ca normă pedagogică — cu reguli bine tratate, nu e încetățenit în nici o țară.

La noi chestiunea capătă un aspect cu totul deosebit. Provinciile componente ale țării noastre, trăind până mai ieri sub regimuri diferite, ale unor influențe, în civilizație, cultură, etc., și-au imprimat pecetea lor în sufletul Românilor localnici; o educație regională luând ca bază regiunile isprive, este exclusă. Orice operă culturală trebuie să tindă azi la ștergerea sperităților dintre noi și la cunoașterea reciprocă. Locuitorii țării noastre se cunosc. A limita cunoștințele de predat în școala primară la cuprinderea regiunii, ar însemna ca celelalte părți ale geografiei țării și ale istoriei amului să rămână pentru elevi un mare semn de întrebare.

Poți iubi și te poți identifica până la jertfă cu cineva pe care nu-l cunoști? Oricâte afinități de sânge vei avea cu cineva și oricât de împletit fi firul vieții tale cu acel al vieții lui, în decursul istoriei, dacă tu n'ai cunoștință de toate acestea, nu poți simți nici o iubire față de el.

S'ar putea obiecta că studiul regiunii, sub toate raporturile, tocmai duce. Cunoscând bine colțul de pământ în care trăiește și din care își ia sursele de trai, omul se înfrățește cu pământul și cu mediul.

De perfect acord. Dar nu regiunea istorică, ci regiunea geografică. Regiunea în înțeles geografic; munte, deal, șes — localismul cu intuiție lui fecunde, — poate fi utilizată cu succes în pedagogia noastră. Studiul aprofundat al regiunii ne va servi ca bază de asimilare a cunoștințelor privitoare la geografia și istoria țării și la celelalte studii.

* * *

Pentru studiul regiunii să se prevadă în program ore speciale. Cume totodă să întrebuițăm?

Utilizarea metodei centrelor de interes a lui Decroly, care se sprijină pe interesul provocat de experiența personală a copilului, prezintă un mare dezavantaj: «Educatorul va fi silit să se ocupe cu elevii despre lucruri care presupun o prealabilă pregătire. Un exemplu va clarifica obiecția: A trăi despre influența alimentației asupra temperaturii corpului, de ex., e necesar ca elevii să fi fost deja familiarizați asupra noțiunilor de termometru, asimilație și dezasimilație, rolul fierului și oxigenului din sânge, etc.¹⁾»

Rămâne sistemul mult mai complex și mai potrivit al *metodei monografice*, utilizată în unele școli din Anglia.²⁾

În clasa I-a s'ar putea aplica sistemul de educație regionalistă propus de Karstädt, care constă în convorbiri metodice cu elevii, privitoare la casa părintească, curtea casei părintești, viața pe stradă, la joc, în grădini, tratându-se fiecare chestiune atunci când — ocazional — interesul copilului este îndreptat asupra ei.³⁾

În clasa II-a, în care și programa analitică prevede studiul geografic, începând cu orientarea în spațiu, casa părintească, școala, satul, etc., vom aplica metoda monografică. Începutul îl vom face cu acele date ale monografiei care se înverighează la lanțul de intuiții ale copilului și de aci, vom adăuga noi și noi noțiuni, câștigate prin experiențe și investigații proprii.

La obiectul istoriei, legendele privitoare la întemeierea satului, primii locuitori ai comunei, și la diferitele faze de dezvoltare în decursul timpului, prin care a trecut satul, trebuie să premerge legendelor din istoria națională, prevăzute în programă.

Adunarea datelor monografiei, ca și colectarea obiectelor reprezentative din regiune pentru muzeul regional, țin pe copii în continuă activitate, deprinzându-i cu munca ordonată și cu efortul susținut.

Cu ocaziunea aranjării materialului documentar și statistic, ca și cu prilejul trierii și clasificării obiectelor din muzeu, copiii se vor deprinde să

¹⁾ I. C. Petrescu. Regionalismul educativ. pag. 41.

²⁾ I. C. Petrescu. Regionalismul educativ. pag. 44.

³⁾ I. C. Petrescu. Regionalismul educativ. pag. 42.

deosebească datele și obiectele de o deosebită valoare documentară și artistică, de cele lipsite de orice însemnătate. Deasemenea noțiunile, — cunoștințele, — căpătate de copii prin proprie activitate, vor fi mai pline de înțeles, cu un conținut clar.

Folosind și stimulând pe elevi să adune date și obiecte necesare monografiei satului «vom folosi în acelaș timp materialul deja adunat de specialiști și societăți științifice».

Pentru planul monografiei se poate utiliza, cu ușoare modificări după împrejurările locale, chestionarul Dlui I. Anghel, citat de D. I. C. Petrescu.²⁾

În ceea ce privește actualele manuale didactice, ar fi bine ca, celor susceptibile de modificări pe regiuni geografice, să li se imprime aceste schimbări.

Se înțelege că, începând cu clasa II-a, pe cât îi va fi posibil, învățătorul va lua monografia satului ca punct de plecare în predarea tuturor studiilor.

Ce ar fi dacă, începând cu anul școlar viitor, monografia satului ar fi introdusă în programa analitică, ca obiect de studiu?

Nicolae D. Cârstea.

Excursiunile școlare în serviciul educației noi.

„Deschideți cartea naturii”.

(Rousseau)

Fără a mai deslănțui o lungă introducere, după cum nici spațiul revistei nu ne permite, mă mărginesc numai la vechiul strigăt „Deschideți cartea naturii”, în care cred că se cuprinde totul și trec imediat la tratarea obiectului. Astăzi, când curențele pedagogiei sunt așa de viu discutate, în dată multiplicitatea lor, *excursiunile școlare* se impun în mod categoric pentru realizarea în parte, a celor mai de seamă metode și principii de educație cum este:

- a) Școala activă,
- b) Metode pentru studiul individualității,
- c) Metoda centrelor de interes și
- d) Regionalismul educativ.

a) Din școala activă, principiu care se va realiza mai mult este principiul „întulțelii” — puntea de trecere de la concret la abstract — a cărui enunțare în învățământ a devenit de mult incontestabilă.

²⁾ I. C. Petrescu, Regionalismul educativ. pag. 55.

Numai prin observarea vie a animalelor, plantelor și vizitarea proprie a monumentelor istorice, câmpuri de bătălie, râuri, cascade, dealuri, munți, mize, fabrici, datini, ocupațiuni, porturi etc., elevul își va clarifica mai bine noțiunile învățate din frazele cărții la științele naturale, istorie, geografie și altele, făcând o corelație între ele și o stăruie legătură între ideile vechi și noi.

Odată, aflându-ne în mijlocul naturii plină de varietate și de mișcare, copilul ia o atitudine activă proprie, fie psihică, fie corporală, care având la bază interesul stărnit de ori și ce ne cade înaintea ochilor, libertatea cuvenită și spontaneitatea sufocată până aci în școală, va produce efortul până la cel mai înalt grad, care va contribui la formarea „personalităților etice”.

Copilul scos dintre cei patru pereți, devine descătușat din barbaria verbalismului și a papagalicismului de până acum, care sunt înlocuite prin întrebarea „Socratică” care atâta și susține efortul personal. Iată deci realizat în parte și principiul „activității proprii”.

b) Astăzi când toată educația, trebuie să se sprijinească pe „studii individualități” și pe interes, excursiunile școlare și aici vor avea un rol covârșitor, fiind ca cel mai bun mijloc pentru complectarea unei însemnate părți din „fișa individuală”. În excursie se poate vedea cu ușurință puterea de abilitate a elevului, de a ști cum să se compoarte în situații noi și neprevăzute; dar ce e mai de preț se prind manifestările spontane ale elevului, nu cele silite și provocate de educator, ca în alte metode. Excursiunile școlare privesc sub aspectul unui crâmpel din viață, unui tot, cu o varietate și o durată mai mare ca o recreație obișnuită de-o jumătate de oră, dau posibilitatea elevului de ași manifesta în cel mai sincer chip și alte dispozițiuni sufletești, ce nu se pot manifesta pe o durată mai scurtă și pe un teren mai puțin variat.

Odată cu respectarea individualității intrăm în aplicarea unui alt principiu din școala activă, principiul „educației naturale”, care cere să se respecte natura elevilor; iar materialul ce se predă să corespundă intereselor sufletești.

c) „Interesul” și de el e vorba în pedagogia nouă, știindu-se că numai aceea se poate însuși cu temel, ce ne interesează. Cu cât interes sunt întreprinse excursiunile de către elevi, ne arată numai entuziasmul lor în bujorarea figurii și înviiorarea privirii lor când le anunțăm o excursiune.

Observarea, asocierea și expresia din „metoda centrelor de interes” după Decroly, care pune la bază interesul și activitatea proprie, grupând cunoștințele după nevoile copiilor așa cum sunt văzute și cerute de viață nu după materii de învățământ abstracte și răzlețe, în mare parte numai

în excursie se vor putea aplica realizând cele urmărite. Numai din cărți și vorbărie, niciodată nu vom putea învăța să ne mișcăm în ritmul vieții.

d) Metoda centrelor de interes privită sub forma aceasta, se înglobează în „regionalismul educativ” preconizat de I. C. Petrescu, care se împune ca un corolar al principiului intuiției. Reglunea fiind o unitate organică a unui organism mai mare ce este patria, dacă este întârziată prin aprofundarea ei, întărim naționalismul. Ori această aprofundare și îndeosebi „muzeul” care ocupă un loc de frunte în „metoda monografică” din educația regională, nu se va putea încheia nici când, fără ajutorul excursiunilor, prin care școalele de până acum, care au scos pe copil din mediul lui, vor deveni adevărate laboratoare de cercetare și creație.

Exercițiile școlare mai pot fi și niște fructuose mijloace de promovare a educației: *fizice, morale, sociale, religioase și intelectuale.*

Fizică: prin jocul, mișcarea și odihna ce se face sub sfera bolților cerului, unde la orice respirație simți că ți se mărește puterea istovită de monotonia clasei. *Morală și socială:* prin comunitatea vie dintre elevi, elevi și învățător, prin ajutorul reciproc la diferite ocazii și prin exemple frumoase și orânduirile bune desprinse din viața plantelor și animalelor. Sunt singurul mijloc când elevii au ocazia de a cunoaște pe învățător nu numai ca dascăl, ci și ea om iubitor și binevoitor. Priiajuesc făurirea *curajului, energiei, altruismului, stăpânirii de sine și a întregului caracter.* *Religioasă:* prin contemplarea naturii și fenomenelor ei, în care în tot momentul vezi mâna *Atotputernicului.* *Intelectuală:* prin îmbogățirea de cunoștințe și dezvoltarea simțului de observare și cercetare.

Într'un cuvânt cultivă mintea și inima care trebuie să fie mai presus de toate. Preface sufletul și întărește corpul. Au o putere de „*sublimare*”, de înălțare, de transformare, făcând să se nască în elevi un nou dor de viață, trecând în „*inconștient*” orice durere și necaz. Orice excursie să se facă cu un scop oarecare, având toate pregătirile de mai înainte, în orice anotimpuri și în orice ținuturi; căci ori și unde vom putea observa, învăța și colecta câte ceva. Esențialul e că orice excursie fie cât de mică sau mare, să producă plăcere.

Pentru aceasta trebuie ca să nu producă oboseală, să le dăm libertatea cuvenită fără a fi dăunătoare, să se odihnească și să mănânce la timp; iar la toate peripețiile fie bune, fie rele să fim părtași cu ei. Pentru realizarea acestora, cu ocazia actualei reforme a învățământului primar ar trebui să se țină seama și de ele ridicându-se obligatoriu la un număr mai mare ca până acum ce-au stat împotmolite în regulament.

Cercetați natura, care este cea mai mare carte, fiind opera „Celui Suprem”, care în orice clipă îți poate sugera idei mărețe.

Dumitru Dîjmărescu.
Covăsinț-Arad.

Cuvântare comemorativă

rostită în adun. gen. a Asociației învățătorilor din
Județul Arad la 21 Mai 1932

de

Iosif Moldovan
fost inspector școlar

(Urmare și fine).

Prin legea școlară Berzeviciană din anul 1903 s'au luat măsuri de rigoare. S'a impus, ca absolvenții școalei primare române, să-și exprime corect cugetele în vorbire și scriere în limba statului. Rezultatele să fie constatate de inspectorul școlar în prezența primpretorului de plasă și a unui reprezentant din Comisia administrativă județeană, iar în baza procesului-verbal luat de ei, în caz de rezultat neîndestulitor, să se pună la cale procedura disciplinară și învățătorul să fie scos din învățământ.

Că un asemenea rezultat nu se putea ajunge, a dovedit-o însuși Apollon decanul Universității din Cluj, cel mai înflăcărat dintre unguri. Într-o publică caziune el și-a exprimat indignarea că mulți dintre tinerii înscriși la Universitate, nu știu aplica corect regulile ortografice ungurești. — Cum s'a fi putut aștepta asemenea rezultat într-o școală primară românească?

Scopul urmărit de Ministrul instrucțiunii era însă vădit. Ce rost avea ingerarea prim-pretorilor în afacerile școlare? El era organul politicii de stat și numai prin asemenea măsură putea înfrâna pe învățătorul român care-i încrucișa planurile la alegeri.

Astfel ajunseră unii dintre învățătorii noștri români, pe banca acuzărilor, cu toate că în analele lor școlare era adnotat mainainte de inspectorul regesc cu nota „*Ordine și disciplină exemplară. Rezultat pre eminent*”.

Și răul se răspândește. Învățătorii, cari din prilejul adunărilor generale erau primiți cu banderii și fanfare, cu bancheturi și concerte aranjate în onoarea lor și cari pentru înmulțirea cunoștințelor cercetau neconturbat și nimeni magazinele, fabricile și fermele de model, din prilejul adunării generale ținută în Giula în 1904, sunt primiți și bătuți cu pietrii, de agenții poliției șovine, când în acel oraș era prezent chiar și Ministrul instrucțiunii.

Dar cu cât se îndârjea mânia și ura străinilor, cu atât mai tare creștea însufleșirea învățătorilor români față de chemare și admirația poporului român, față cu rezultatul ostenelelor lor.

Românii din Budapesta au trimis delegați, ca să invite pe cei bătuți cu pietrii în capitala țării, ca să vadă și cei din jurul guvernului manifestările pentru care sunt martirizați învățătorii școalelor românești.

Începând cu anul acesta 1904 învățătorii cei umili de mai înainte, devin sandinele și mai întocate a patrimoniului național, începând polemici publice și discuțiuni îndârjite față cu meschineriile viclene venite din ori ce parte, în „Reuniunea învățătorilor“, revistă lunară, care a ținut în curent pe învățătorii de pretutindenea cu datorințele lor românești și profesionale, în curs de un deceniu.

La anul 1906 se face o nouă lege școlară prin care maximalul de salariu învățătoresc de 300 cor. se stabilește la 800 cor. cu scopul ascuns, de a face imposibilă susținerea școlii din contribuția credincioșilor și de a băga zizanie între învățători și popor, pe tema retribuțiunii.

Conștiința românească eră însă atât de dezvoltată în timpul acela, în cât unele comune bisericești întregiră salariul, fără să ceară învățătorul. În cele mai multe cazuri însă, înșiși învățătorii văzând nepuțința poporului, renunțară singuri la orice majorare, declarând în ancheta publică convocată de mitropolitul Ioan Mețianu la Sibiu, că prefer straiță de cerșitor, dar în schimbul ajutorului de stat conștiința nu și-o vând.

Ținuta demnă și activitatea laborioasă și desinteresată a învățătorilor a fost răsplătită cu multă recunoștință de popor, prin grandioasa primire ce li s'a făcut învățătorilor din prilejul adunărilor generale ținute la 1908 în Radna, la 1909 în Curtici, și la 1910 în Nădlac, în cari adunări, învățătorii erau întâmpinați și cu telegramele sosite dela fruntașii de pretutindenea, cari nu putură veni să le împărtășească personal, sentimentul admirațiunii.

„Implor binecuvântarea ceriului asupra rezultatelor voastre mănoase“.

Mitropolitul Ion Mețianu Marienbad.

„Primiți archiepiscopărească binecuvântare dela fostul coleg al fraților Voastre“.

Episcop Miron Cristea Caransebeș.

„Trăiască înainte mergătorii culturai naționale“.

Dr. Ștefan C. Pop Arad.

„Salut pe Gregarii culturii românești“.

Dr. Oncu Giesibl.

„Salut pionerii culturii noastre“.

Dr. Putici protopop Timișoara.

„Prețuesc mai presus de toate, munca voastră binecuvântată“.

Vasilie Goldiș Arad.

„In ceasul al 11-lea aprindeți luminile.“

„Apostoli ai culturii răbdați și lucrați“.

Protopop Muntean Mezötelegd.

La a XXI adunare generală ținută în Arad la anul 1911, limerimea ro-

În ziua din Arad, în frunte cu *Dr. Iustin Marșeu și Dr. Cornel Iancu* au pregătit învățătorimei o primire ce întrece ori ce așteptare.

După adunarea generală ținută în catedrală cu asistența episcopului, învățătorii sunt primiți la un banchet cu 400 tacâmuri în sala mare de la Crucea Albă, la care ia parte întreaga inteligență română în frunte cu episcopul, iar seara la un concert strălucit aranjat în cinstea lor cu artiștii cei mai de valoare: Alexandru Popescu, tenorul Rădulescu și Dșoarele Lepa, Lia Pop și Onora Luca.

Din prilejul acestei adunări generale cu un program extraordinar de interesant, și în care s'au manifestat dorința fără pereche în istoria școlilor, ca distinsului profesor *Teodor Ceontea* fostul președinte și reînălțător al reuniunii, în semn de recunoștință să i se ridice un monument în grădina seminarului diecezan, iar savantul pedagog *Dr. Petru Pipoș* cu merite neperitoare pentru rezultatele ajunse de elevii lui învățători, a fost aclamat ca membru de onoare al Reuniunii.

„Nu sunt omul vanităților, n'am râvnit în viața mea după onoruri, dar a fi membru de onoare a reuniunii care desvoltă o activitate atât de mănoasă îmi face plăcere“.

Cu aceste cuvinte a primit Dr. Petru Pipoș diploma de onoare ce i-a oferit-o Reuniunea.

„Nici odată n'am văzut la adunarea generală a învățătorilor programul vădit acum“ declară deplin satisfăcut archimandritul Augustin Hamsean.

„Învățătorii din aceasta adunare generală fac cinste neamului românesc, accentuează în cuvântarea rostită, protosincelul Roman Ciorogariu, actualul episcop din Oradea

Biserica și Școala, organul oficial al diecezei își încheie darea de seamă despre acea adunare generală cu cuvintele: În clipele de elevație sufletească ce ne-a procurat aceasta adunare generală privim cu încredere în viitor“.

Tribuna, organ politic național de sub conducerea lui Ioan Russu Șirianu zice: Publicul asistent a avut să se convingă de seriozitatea preocupărilor cari stăpânesc pe învățătorii români“.

Românul, al doilea organ politic de sub conducerea lui Vasile Goldis își încheie comunicatul cu cuvintele: „Laudă se cuvine și recunoștință învățătorilor români cari cugetă, simțesc și muncesc în spirit național românesc“.

Tot în Arad s'a ținut apoi adunarea generală din anul următor 1912, când s'a desvelit monumentul președintelui *Teodor Ceontea* în prezența a lor 400 învățători, reprezentanți ai tuturor reuniunilor învățătoresști din țară și cu asistența întregii inteligențe române din Arad și dieceză, în frunte cu

P. S. Domn Episcop Ioan Pap și familia binemeritatului profesor, președinte și organizator al reuniunii.

Din prilejul acestui act solemn, *Vasile Goldiș*, fruntașul sortit de destin să fie mai târziu cu 6 ani interpretul sufletului românesc la adunarea națională din Alba-Iulia, unde s'a desăvârșit visul de veacuri al moșilor și strămoșilor, își încheie cuvântarea rostită în calitate de reprezentant al Ven. Consistor cu profetica concluziune:

„Din o asemenea cultură românească cu siguranță are să urmeze libertatea națională.”

Dar iată și începutul sfârșitului:

La 13 Septembrie 1913 învățătorii sunt primiți cu onoruri princiare, de cei mai însuflețiți dintre românii de pretutindenea, în frunțașă comună *Șiria* sub celătea *Vilagoșului*, proprietatea de odinioară alui *Ioan Huniade Corvinul*, unde s'au adunat să comemoreze pe *Gheorghe Lazar* întemeietorul primei școale românești din București, prin Dr. *Avram Sădean* profesorul de limba și literatura română dela școala normală din Arad.

În cursul serviciului divin, care premerse deschiderii adunării generale se iese șgduitoarea veste, că *Aurel Vlaicu*, cel mai distins tiu al Ardealului, s'a prăbușit, când voia să arate lumii, că Carpații nu sunt piedică de nestrăbătut în calea idealului nostru național. Acest prognostic necușat de mîntea omenească, a deprimat adânc pe învățătorii cei însufleșiți până în extrem de stintele lor datorințe. Serviciul divin se închide apoi cu un parasas improvizat, la care învățătorii cântă „Vecinica lui pomenire” vărînd și roaie de lacrimi.

Cu o lună mai târziu, la 13 Oct. 1913, ei se mai întâlnesc, odată, la înmormântarea lui Dr. *Petru Pipoș*, lumina lor cea dulce, care în comemorarea lui *Comenius*, la sugerase — cu 10 ani înainte — distrugerea moșiei, cauza suferințelor de veacuri a neamurilor oprimate.

Și iată că în vara anului 1914 erupe războiul mondial, fără pereche în istoria lumii, pune sfârșit nișuințelor nobile ale apostolilor creiași după sistemul lui Șaguna. Ei și-au împlinit misiunea.

Aruncați pe toate fronturile de luptă, ca să pecetluiască cu sângele lor grația divină pentru care au fost creiași și căreia și-au dedicat viața, ei s'au mai putut revedea.

Ultimul număr al organului Reuniunii învățătorilor, apărut la 1 Dec. 1914, este încadrat în negru. El vestește celor puțini rămași la vetre, că ti-eșorul profesor *Avram Sădean*, ce-l ce a comemorat pe *Gheorghe Lazăr* în ultima ad. generală din Șiria, este primul martir dintre apostolii culturii românești, mort pe frontul de luptă din Galiția.

În aceeași zi de 1 Dec. 1914 se stinge și *Nicolae Ștef* fostul prim secretar al Reuniunii.

„Nu-mi pare rău că mor, dar mă doare că nu știu, ce va fi cu România noastră”. Aceste au fost ultimile cuvinte ale dascălului *Nicu Ștejerel*, cel ce a inspirat conștiința națională a școlarilor noștri cu poezii, de felul acesta:

„N'auziți în depărtare
Ce se aude?
O cântare,
Un cântec de veselie,
Dela o mândră ciocârlie,
Doamne, fericită-i ea!
Cântă în dulce limba sa”.

D-lor și Fraților Învățători.

Pământul, limba și credința strămoșească sunt talanții ce i-a primit neamul românesc dela Dumnezeu prin naștere.

Virtutea cultivată de mama română și sugerată fiilor săi, de a-și iubi țara, limba și credința și de a-și sacrifica chiar și viața pentru acești talanți primiți dela Dumnezeu, ne-a dat tăria să supraviețuim și să suprimăm pe toți uzurpătorii pământului din care ne-am zămislit, ca să înlăptuim visul de veacuri al moșilor și strămoșilor: *Unitatea națională a neamului românesc de pretutindenea.*

Noi, cei ce am avut fericirea să asistăm la ziua măreață dela 1 Decembrie 1918 în Alba-Iulia, cuvine-se să reîmprospătăm în memorie și să comemorăm pe cei ce au contribuit la izbândă, sacrificându-și chiar și viața.

Din îndemnul acesta am ținut să mă prezint în mijlocul Dvs. D-lor și fraților învățători și să iau parte la aceasta serbare, atrăgându-vă atențiunea, că înaintașii D-Voastră au trăit, au suferit și au murit pentru *unitatea națională*, D-Voastră, generația de azi și mâine aveți să stăruiiți și să vă sacrificați pentru desăvârșirea idealului:

Unitatea sufletească a tuturor Românilor.

D I V E R S E.

Examenul de definitivat al învățătorilor, învățătoarelor și conducătoarelor din județul Arad.

În conformitate cu deciziunea Min. Nr. 162 287 / 932 în ziua de 16 Dec. s'a început examenul de definitivat din județul Arad la Școala normală de învățători în fața comisiei formată din Dnii:

1. Teodor Marîș profesor de pedagogie — Președinte.
2. I. Al. Voștinaru pentru limba română. Dela 11 Ian. Dl. Tr. Mager
3. Nicolae Șoneriu pentru istorie geografie.
4. Pavel Dîrlea din partea învățământului primar.

Candidații înscriși la examenul de definitivat trebuie să întrunească următoarele condițiuni:

1. Să aibă 3 ani de funcționare în învățământul primar dela obținerea diplomei de învățător.
2. Să posedă titlul provizoriu la data examenului și
3. Să prezinte comisiei examinatoare textele de pregătire a lecțiilor sau un carnet în care să se noteze observațiile cu privire la modul de predare și observațiunile asupra elevilor.

Candidații înscriși, cari îndeplinesc toate aceste condițiuni, vor susține în fața comisiei.

1. O convorbire din l. română, istorie și geografie din programa cursurilor complimentare și a școlilor normale;
2. O convorbire asupra noilor metode în educație și
- 3 O lecție practică.

Cel reușit vor fi numiți cu titlu definitiv prin Decret Regal pe data de 1 Ianuarie 1933.

Până în prezent au fost examinați 129 candidați dintre cari au reușit 106 iar 23 au fost respinși.

Restul candidaților sunt repartizați în eerli de câte 8 la zi și fi examinați în prima zi după masă, ora 3, la proba orală, iar a doua zi înainte de masă, ora 11, la proba de practică pedagogică.

Examenul de diferență dela școalele normale la cele de conducătoare.

În urma avizului consiliului inspectorilor generali, ministerul instrucției a stabilit următoarele norme pentru trecerea absolventelor de școli normale în învățământul grădinelor de copii.

Înainte de a se prezenta la examenul propriu zis, candidatele vor trebui să frecventeze, timp de o lună, o grădiniță de copii de pe lângă o școală normală de conducătoare. Ele vor face, în acest timp, lecții practice sub controlul direct al profesoarei de pedagogie.

La proba orală candidatele vor fi interogate din: puericultură, psihologia copilului între 3—7 ani și asupra operilor de seamă care tratează despre grădinele de copii și copii mici în general.

Candidatele vor trebui să sunoască o serie de cântece și jocuri pentru copii, bine studiate.

După terminarea probelor orale candidatele vor trebui să facă lecții practice.

Banca Învățătorilor.

În județul nostru a luat ființă o instituție, a cărei necesitate s'a resimțit foarte mult în vremile acestea grele pentru învățătorime. Instituția aceasta este Banca Învățătorilor din județul Arad.

Înființarea ei se datorește învățătorilor acestui județ, grupați în jurul Asociației, cari au înțeles, că dacă vor să învingă greutățile de ordin material, trebuie să se ajute singuri.

Profesiunea învățătorului este una dintre cele mai importante din câte există într'un stat. Ea reclamă un om, care să-și dea în exercițiul ei inimă sa, sănătatea, puterea de muncă, energia și cunoștințele de cari dispune. Cu un covânt; reclamă un om integru ca fizic, inteligență și morală.

Drept recompensă pentru tot ce dă învățătorul, societatea îl dă salariul. Adecă i-l dă cu vorba. În realitate, învățătorii acestui județ nu și-au primit salariul pe 3 luni din 1931 și pe 2 luni din 1932.

Dar omul trebuie să trăiască. Și mai ales, dacă are și familie, datorită către aceasta îl obligă să se îngrijească ca ea să nu ducă lipsuri.

Ce să facă bietul învățător a cărui avere este școala ce l-s'a încredințat spre conducere și a cărui bogăție sunt copiii poporului român — când nu l-se plătește salariul, iar copiii proprii îl cer pâine? Ce face omul bolnav, care n'are cu ce să-și plătească medicul?

Natural, că va trebui să contracteze împrumuturi — dacă va avea unde — ori să se milogească să cerșească un codru de pâine pentru a potoli cârăitul stomacurilor goale. Iar dacă nu l-s'ar da?... .

La necazuri de felul acesta s'au gândit și inițiatorii acestei bănci cu caracter cooperatist. Învățătorii au înțeles importanța acestei instituții și și-au dat seama, că numai în unire rezidă puterea și numai aceasta ne va scăpa din necazurile ce ne-au ajuns și cele ce vor mai urma.

Au decis, deci, să înființeze banca aceasta, semnând părți sociale cu valoare nominală de 500 Lei în suma de peste 130.000 Lei.

Cu acest capital inițiat banca și-a și început activitatea pe ziua de 12. I. 1933 și suntem siguri, că va fi rodnică.

Localul băncii este în Casa Învățătorilor. Operațiunile bancare se fac în fiecare Joi. Cine dorește să se împrumute, va cere împrumuturile de la bancă, anexând și marca postală pentru răspuns.

Împrumutul reclamat să nu se treacă în contractul de împrumut și cambie, fiindcă nu în tot cazul se poate acorda integral suma cerută.

Suma cu care poate să se împrumute cineva este de cel mult de 5 ori capitalul social semnat.

Împrumutul se acordă numai membrilor societății pe lângă garanția soției și a unui învățător, ori cu garanția alor 2 învățători.

Împrumutul se restituie în 10 rate lunare egale, astfel, că în 11 luni suma va fi lichidată.

Dobânda după suma împrumutată este de 10%. Va fi achitată anticipat. D. ex. după suma de 1000 Lei se achită interesele de 48 Lei plus 5 lei pentru imprimate.

Cei cari doresc să se înscrie ca membri, pot obține blanchetele necesare dela bancă. O parte socială este de 500 Lei, iar taxa de înscriere este de 20 Lei pe fiecare parte socială semnată.

Conducerea corectă a instituției este garantată de cinstea membrilor cari au fost așezați la conducerea ei. Din primul consiliu de administrație fac parte dnii: D. Boariu, E. Spinanțiu, T. Mariș, L. Igrășan, I. Lucața I. Tau, Gh. Popa, C. Vodă și M. Nonu.

Cenzori sunt dnii: N. Cristea, I. Iancin, și I. Florea, iar cenzori supleanți dnii: M. Musca, S. Mihașu și P. Elenes.

Urăm noiei instituții învățătoresți prosperitate, spre binele învățătorimii.

Din ale Asociației Învățătorilor.

O știre neașteptată și descurajatoare a fost răspândită nu demult prin Radio și ziarele din capitală, știrea despre reducerea salariilor funcționarilor statului, județelor și comunelor.

Se pregătește o nouă lovitură corpului de funcționari și de altfel ajuns în mizerie. O nouă și dureroasă sarcină va apăsa din nou asupra umerilor funcționarilor și în urmare și asupra învățătorilor.

Vor fi lovite din nou diferitele categorii de funcționari. Cu mult mai greu vor fi nedreptățiți însă membrii corpului didactic, copiii mașterii de totdeauna.

Noi învățătorii suntem aceia, cărora nu li-s'au achitat salariile pe câte 5—8 luni în urmă.

Tot nouă ni s'a răpit o parte din salar prin neincadrarea în legea armonizării.

Deși gradațiile fac parte integrantă din salar, totuș o parte din învățători nu le primesc.

Înaintarea s'a dat pe hârtie, iar beneficiile împreunate cu prestarea diferitelor examene ni se vor da, doar la Sfântu Așteaptă.

Nu mai facem caz nici din reținerile de salar ce ni-s'au făcut în timpul unui concediu de boală. Ne putem contracta în școală orice morb epidemic, dar nu ni-se dă posibilitatea de a consulta medic, fiindcă art. 139 din legea învățământului primar nu se mai execută.

Dureroase stări. În acelaș timp, chiar discursajatoare. Și cu toate a-

cestea și rușii suferințelor noastre este nesfârșit, căci la toate cele de mai sus, ni-se impune o nouă jertfă, un nou sacrificiu.

Cunoscând bine suferințele învățătorimii, Președintele As. G-rale a învățătorilor din România, dl D. V. Ţoni a convocat pe ziua de 22 Ianuarie a. c. pe toți președinții secțiilor județene, în consiliu general.

Consiliul a fost convocat în vederea discutării măsurilor ce sunt de luat față de noua reducere a salariilor.

Ședința s'a ținut în localul Asociației Instituturilor din București și a fost prezidată de dl D. V. Ţoni.

Au participat aproape toți membrii comitetului central și președinții As. județene. Din partea As. noastre a fost prezent dl vicepreședinte E. Spînanțiu.

În cuvântarea de deschidere, dl președinte D. V. Ţoni a arătat că de nedreaptă și jignitoare este măsura reducerii salariilor învățătorescilor.

Este nedreaptă, fiindcă nu se aplică tuturor categoriilor de funcționari și nu se aplică o cotă progresivă, fixându-se un minim de existență nereductibil.

Este jignitoare, fiindcă se creează caste în sinul funcționarilor, periclitându-se solidaritatea națională.

Dl președinte a cerut apoi celor prezenți să hotărască asupra celor ce sunt de făcut. D-sa își ia angajamentul, că împreună cu comitetul central va acționa pentru împlinirea hotărârilor.

A mai arătat, că în întrevederile ce a avut cu autoritățile școlare superioare, precum și cu dl I. Mihalache a găsit cea cea mai deplăcută înțelegere.

Declară apoi, că în acțiunea ce vor întreprinde, — învățătorii nu vor îndreptă lupta împotriva statului, ci vor rămâne apărătorii lui, așa cum au fost întotdeauna.

Au urmat apoi diferite propuneri. Astfel: dl *Romanescu-Dorohoi* propune ca să se recurgă la mijloacele cele mai drastice, cum ar fi: o grevă demonstrativă. Aceasta pentru cazul, că nu s'ar găsi înțelegerea cuvenită din partea guvernărilor.

Dl *Ogreanu-Cluj* cere repunerea în drepturi și numai apoi să se procedeze la o reducere de salarii, dacă ar fi absolut necesar.

Dl *Chirișescu-Iași* propune ținerea unor congrese de protestare în toate capitalele de județ și apoi să se declare greva.

Dl *L. Mrejeru-Neamț* a afirmat, că într'adevăr se resimte nevoia echilibrării bugetare, dar reducerile trebuiau începute sus și nu jos. A arătat ce economii s'ar fi putut face și nu s'au făcut. Și apoi pe lângă reduceri ar fi necesară introducerea unei ordine morale, care ne lipsește azi.

Propune să se facă toate demersurile necesare la ministerele de instrucție și finanțe și de va fi nevoie, chiar la suveran.

D. Vâlcu-Putna cere ca blocul parlamentar al corpului didactic să-și facă datoria prin protest în parlament, demisionând chiar, dacă e nevoie.

Toți ceilalți oratori, între cari și reprezentantul As. noastre, au arătat nedreptățile ce s'au cauzat până acum învățătorimei și aderează la acțiunea întreprinsă până acum de centru, precum și la hotărârile ce se vor lua azi de către Consiliul general.

Din partea reprezentantului secției noastre s'a mai arătat și importanța solidarității întregii învățătorimei în aceste momente grele.

Vorbește apoi dl M. Vasiliu-Botoșani declarând, că deși este parlamentar guvernamental, este de acord cu toate cele exprimate în adunare. La angajamentul să lupte în parlament pentru cauza dreaptă a învățătorimei.

A luat apoi cuvântul dl președinte D. V. Ţoni arătând, că deși condițiile sunt așa de aspre, învățătorimea a răspuns în unanimitate la chemarea centrului.

A constatat apoi o deplină solidaritate între membrii celei mai puternice organizații de breaslă din țară.

Noi cerem, a spus d. Ţoni, soluționarea imediată și integrală a vechilor noastre drepturi: partea de salariu răpită prin neîncadrarea în legea armonizării, să ne fie restituită, trecerea în buget a gradațiilor noi cari fac parte integrantă din salariu, și plata tuturor sumelor obținute prin înaintări și definitivări.

Cerem apoi trecerea în buget a plății suplimentului în cazurile de concediu de boală, cum și achitarea imediată a salariilor în restanță.

La toate acestea învățătorimea nu va renunța!

Nu înțelegem reducerea salariilor noastre până nu se vor face toate economiile, și nu se vor evita toate cheltuielile inutile.

Pretindem fixarea unui minimum de existență și nu înțelegem o cotă uniformă de reduceri.

Admitem o cotă progresivă proporțională cu salariile fără să se facă vreo deosebire între sate și orașe.

Pentru îndeplinirea acestor deziderate vom acționa.

Am adus la cunoștința d-lui ministru de instrucție doleanțele noastre și l-am declarat că nu vom renunța la ele.

Acum îi vom cere să se solidarizeze cu noi, cu școala și să-și prezinte demisia dacă nu vrea să stea în fruntea unor nemulțumiți.

Vom merge apoi la ministrul de finanțe, la primul ministru și la Majestatea Sa Regele.

Vom duce lupta alături de colegii din celelalte asociații didactice, organizate în federație.

Înțelegem să luptăm solidari, însă, ca și altădată, vom fi alături de celelalte organizații atâta vreme cât ele vor rămâne pe tărâmul atriect al intereselor profesionale.

Când s'ar încerca altfel noi nu vom mai fi alături.

Cu noi este Federația, fără noi nu va mai fi.

Suntem alături și de celelalte categorii de funcționari publici. Iar în parlament vom merge până la depunerea mandatului și vom denunța învățătorii pe acei învățători parlamentari cari nu-și vor face datoria.

Când vom socoti necesar și posibil vom convoca congresul extraordinar.

Iar de va fi necesar vom hotări și închiderea școlilor. Dar asemenea hotărâri grave cer solidaritatea și sacrificiul tuturor și pe acest drum înțelegem să mergem până la capăt.

*

În urmă s'a ales o delegație care să întocmească un comunicat către învățătorimea din întreaga țară.

Iată ce s'a petrecut la Consiliul general al As. Grale.

Așteptăm acum cu nerăbdare să vedem rezultatele acțiunii întreprinsă de către centru, declarând și cu acest prilej, că ne dăm seamă de ceea ce însemnează solidaritatea noastră, în momente grele ca și cel actual.

Cărți și reviste.

Revista generală a învățământului Nr. 5-6 din 1932 publică Conferința D-lui Al. Valeriu: Iohn Dewey și problema interesului, ținută la Societatea Instituturilor din București, în ciclul de conferințe organizat de Institutul Pedagogic, pe care o rezumăm în următoarele:

Conform concepției pragmatiste a lui Dewey fondul vieții îl constituie *voința de a fi, de a trăi, de a te afirma*. Durerea și plăcerea sunt semnale ale primejdiei sau afirmării voinței de a exista. Aceasta când primejdia este actuală. Pentru evitarea primejdiei mai avem și alte instrumente preventive cum sunt: organele simțurilor, reflexele, instinctele și în fine inteligența.

După această introducere, conferențiarul prezintă felul cum a pătruns Dewey problema interesului din punct de vedere psihologic și cum a soluționat-o din punct de vedere pedagogic.

Arată părerile lui Rousseau și Herbart cu privire la interes. Din concepția herbartiană asupra interesului reținem concluzia conferențiarului care este, că interesul face să vibreze atâtea coarde ale ființei noastre sufletești (interesul empiric, speculativ sau logic, estetic); iar rezonanțele acestei armonii psihice ne transportă și înalță în regiuni, în cari „interesul“ des-

brăcat de orice nuanță pejorative, capătă un suflu de Idealism, ce n'are nimic cu înțelesul obișnuit de practicitate și egoism al acestui termen (interes moral, social, religios).

Analiza psihologică a interesului o face cu scop de a soluționa o veche controversă între cele două principii educative: al interesului cu școala plăcerii și al efortului cu școala efortului. Iată aceste controverse:

Școala efortului — prin efortul impus — susțin contrarii acestei concepții ne pot da două soiuri de oameni: *a)* cei cari în școală au evitat efortul, simulându-l numai și și-au însușit deprinderea nu de a învinge dificultățile, ci de a le ocoli sau ignora — chilulangli — *b)* cei cari n'au putut evita efortul și cărora școala le amărăște copilăria, lipsind-o, de toate bucuriile, răpindu-l tot farmecul și la urmă îi scoate istoviți fizicește și sufletește, surmenați, neurastenici, desgustați de muncă etc.

Prin urmare școala efortului nu ne dă firii energice, nu caractere viguroase; ci ființe lipsite de energie, de orizont și de avânt.

Școala plăcerii, prin faptul că pretinde ca viața școlară trebuie să se desfășoare astfel încât să fie un neîntrerupt prilej de plăceri, de atracție, de interes, plăcerea să-l însoțească în tot timpul pe copil, să nu-l părăsească, susțin contrarii ei — ne dă tineri nepregătiți pentru greul vieții și cari din cauză că n'au învățat ce este truda, nu vor putea gusta nici măcar puținele plăceri oferite de viață; iar în fața primejdiilor se vor simți dezarmați, lipsiți de curaj, de energie și neputând face nici un efort sau să vor prăbuși fără să încerce măcar să se salveze, sau se vor resemna la o viață fără avânt, fără rost și fără țel.

Decey află tăria acestor două teze opuse nu în argumentele de susținere a cauzei proprii, ci în armele cu cari distrug construcțiile adverse.

În adevăr, pe cât e de just că efortul impus preface orice lucrare în corvoadă, tot atât de întemeiată e și replica adversarilor că stimulul plăcerii desbracă munca de seriozitate, lipsind pe om de orice inițiativă.

Pentru a găsi o punte de apropiere între cele două probleme opuse, căutând să concilieze și să armonizeze tezele antagoniste face o analiză psihologică a interesului, cărula îi găsește următoarele trei caractere:

1. Un caracter *motor, dinamic* reflex al impulsurilor, trebuințelor, năzuințele adâncului nostru sufletească. Prin urmare impulsurile lăuntrice au în ele însele o energie spontană, care cere să fie realizată. Aici este rădăcina interesului.

2. Un caracter *obiectiv*, interesul e totdeauna în funcție de un obiect. Dar acest obiect numai ocazionalizează activitatea nu-l dă el naștere.

3. Un caracter *emoțional*, care dă interesului coloratura lui afectivă.

Deci psihologia interesului se poate formula așa: *Interesul este din-*

tru început o formă a activității eului, care dă puțină tendințelor latente să se deslănțui prin mijlocirea unui obiect și însoțite fiind de emoție.

Activitatea pe care o desfășoară cineva poate să-l intereseze, direct sau indirect. În primul caz avem interes imediat, spontan, în al doilea caz avem interes mijlocit. De pildă băiatul care face om de zăpadă, îl interesează zăpada pentru că în acel moment zăpada satisface pornirea lui spontană de delectare. Aici interesul este imediat.

Exercițiile de dactilație la piano, în sine nu ne sunt plăcute, ele rețin interesul nostru în funcție de rezultatul urmărit, deci pe cale indirectă. Aici interesul este mijlocit.

Interesul imediat, direct e însoțit de plăcere; activitatea desfășurată delectează. Aici activitatea este scop, nu mijloc în vederea realizării scopului.

La interesul indirect, mijlocit, activitatea în sine nu conține nimic atrăgător, interesant sau captivant. Ne interesează rezultatul urmărit, care ne va da satisfacția dorită.

În primul caz plăcere imediată; în al doilea caz satisfacție așteptată. Activitatea în cazul dintâiu e spontană, liberă, fără efort; în cazul al doilea ea este voluntară, deficilă, cu efort.

Prin urmare e posibil ca o activitate neinteresantă prin ea însăși să devină interesantă prin scopul urmărit, dacă scopul mi-l impun eu sau consimesc cu impunerea lui. În acest caz facem cele mai mari eforturi, fiind ajutați de puterile superioare ale propriei noastre ființe, și ieșim victorioși. Efortul impus însă cere o sforțare prea mare, pentru a înăbuși pornirile lăuntrice, cari se împotrivesc. Și în această luptă eul nostru conștient este alături de pornirile lăuntrice și împotriva silniei din afară.

Deci: Nici interes fără efort, nici efort fără interes; ci efort consimțit, efort acceptat, deci efort pe care l săvârșim prin convingere, de bună voie cu stăruință cu interes. Aceasta este soluția cu care Dewey conciliază tezele antagoniste.

În următoarele vom vedea soluționarea problemei interesului din punct de vedere pedagogic.

Cum vom putea ajunge la efortul consimțit în școală?

Să lăsăm pe copil să-și dea tot timpul curs liber înclinațiunilor, gusturilor, capriciilor lui? Am revenit la școala plăcerii! Să impunem copilului eforturile necesare? Ne-am întoarce la școala constrângerii, pe care am ocolit-o.

Să studiem copilul, să cercetăm cu răbdare și înțelegere manifestările lui și să vedem care-l sunt înclinațiunile, dorințele, predilecțiile. Să alegem dintre ele pe cele acceptabile și la acestea să recurgem, pentru că orice

energie născândă, care cere să se descarce, produce plăcere. Pornirilor reprobabile să nu le dăm prilej de manifestare, atunci ele vor peri în germene, potrivit adaugiului biologic (orice organ prin exercițiu se perfecționează, iar prin lipsă de exercițiu se atrofiază).

Deci utilizarea energiei lui virtuale, respectarea individualității lui, este mijlocul, iar tranziția lentă de la interesul imediat (plăcere) la interesul mediat, la efortul consimțit este metoda.

Cu încetul, procedând cu dragoste, cu răbdare, cu îngăduință și cu respectul pentru înclinațiile firești ale copilului îl vom deprinde să nu aibă în vedere numai satisfacția de moment, ci să și aștească privilegiile și spre viitor, întâi spre viitorul apropiat, apoi către viitor din ce în ce mai depărtat; să-l întrevadă, să-l aprobe, să-l dorească.

Trecerea de la joc la munca serioasă să se facă aproape pe nesimțite. În acest scop recomandă Dewey lucrul manual, nu ca pregătire profesională, ci ca un instrument educativ școlarității, formând un centru al învățământului în jurul cărui s'ar putea grupa toate materiile.

Păreră lui Dewey, ca pragmatist și utilitarist, asupra valorii din punct de vedere profesional, practic al lucrului manual este, că pentru învățământul practic nu e recomandabil stadiul actual al lucrului manual, așa cum își găsește locul într-o școală profesională, ci urmărirea genetică, evolutivă a acestui învățământ, respectând și reproducând succint etapele prin care a trecut omenirea de la primele ei încercări de a înfrunta natura până la subjugarea ei.

Prin lucrul manual așa cum îl recomandă Dewey va trece el însuși prin etapele prin care a trecut omenirea și dacă nici nu realizează minuni dar lucrarea minții lui va fi neprețuită, iar dexteritatea și abilitatea mâinilor lui, nu va fi de disprețuit, și aceasta e adevărata pregătire pentru viața socială pe care o recomandă Dewey.

În ce privește desăvârșirea morală Dewey deosebește și aici numeroase etape până a se înălța copilul către idealul de perfecțiune morală.

Consideră că imperativul categoric Kantian, sublim de altcundă, nu e pedagogic. E o greșală a respinge ca lipsit de moralitate orice act folositor societății, numai pentru că are un colorit afectiv sau utilitarist egoist.

Pentru parcurgerea etapelor către bine, Dewey nu desprețuiește norme morale de un rigorism mai atenuat; iar pentru realizarea lor, găsește sugeștii tot în soluția dată problemei interesului. Aici interesul îndepărtat — de ideal — cu caracter de egoism personal poate fi înlocuit cu un interes social lipsit de egoism.

În școală înainte de a cere copiilor acte de eroism moral, să ne mulțumim cu acțiuni și atitudini merituose.

Recunoscând adevărul psihologic că copilului nu-i putem cere acte de moralitate lipsite cu totul de stimulent egoist, dar pentru a nu lăsa impresia că aceasta ar însemna abdicarea la recunoașterea valabilității imperativului legii morale, conferențiarul face următoarea precizare:

Imperativul Kantian face două ostracizări: a mobilului afectiv și a celui utilitarist. Urmașii lui Kant fac următoarea concesie: îngăduință pentru imboldul afectiv deoarece, aceasta înlesnește săvârșirea actului moral, dar nici o tranzacție în favoarea imboldului utilitarist, care degradează actul, cu pretenție de moralitate.

Un școlar care ajută pe un camarad pentru a se face plăcut prolesorului (mobil afectiv) își poate da seamă că actul lui camaraderesc ar fi și mai nobil, dacă ar fi cu totul desinteresat. Prin urmare putem trezi această puritate în conștiința copiilor, cel puțin atunci, când sunt puși să aprecieze valoarea morală la săvârșirea cărora ei nu participă. (istorie, lectură).

Pedagogia lui Dewey are următoarele trei caracteristici fundamentale:

1. *Este genetică.* Educația trebuie să aibă grijă de libera dezvoltare a individualității psihofizice a copilului.

2. *Este funcțională.* Dezvoltă energiile psihice, ținând seamă de rolul lor biologic, considerându-le instrumente funcționale, pentru menținerea vieții. Aceste funcțiuni urmează a fi dezvoltate, când interesul și trebuințele copilului reclamă exercițiul lor.

3. *Este socială.* Prepăra pe individ spre a îndeplini el însuși o funcțiune socială, a deveni membru util al organismului social căruia îi va aparține.

În încheiere conferențiarul desprinde următoarele idei pedagogice acceptabile și de noi din concepția lui Dewey:

1. *Educație individualistă, organicistă* adică respectarea individualității copilului și dezvoltarea funcțiunilor lui sufletești, potrivit aptitudinilor fiecăruia.

2. *Școala formativă* adică prin învățământul și chiar prin lucrul manual nu urmărește o pregătire profesională, ci exercitarea forțelor copilului în vederea potențării și perfecționării lor.

3. *Activism* în vederea *educației integrale*, adică dă o atenție specială activității copilului, ca mijloc de formare a individualității psihofizice.

În ce privește pregătirea tineretului școlar numai pentru funcțiunea ce va avea de îndeplinit în organismul social — pregătire cetățenească — cum zice Dewey, pregătire care nu poate fi nesocotită într-o societate democratică, conferențiarul susține că acesta n'ar putea fi scopul ultim al educației, ci numai unul din scopurile ei, pentru că o anumită societate la un moment dat, poate avea un caracter de pronunțat mercantilism bunăoară, în care egoismul predomină. A pregăti pentru o astfel de societate

... să o depășim, fără a inspira tineretului un suflu de idealism crede că
... putea fi nici intenția lui Dewey deși filosofia lui are un colorit utilitarist.

Dr. Al. Valeriu admite pregătire pentru viața socială, dar insistând
supra idealismului care să însufiețească pe viitorul cetățean și să-l facă
activizeze în societate, în sensul unei promovări, cu alte cuvinte să devină
factor de înălțare a nivelului moral al societății.

În ce privește problema interesului, conferențiarul crede că soluția
pedagogului american: „*effort acceptat prin auto-convingere*” este cuvântul
ultim în pedagogia interesului.

T. M.

Dr. Paul Godin: Creșterea copilului în epoca școlară. 253 pag.
Prețul 45 lei.

Dr. Paul Godin este unul dintre cei mai abili și devotați cercetători
în domeniul creșterii copilului.

După ce obține doctoratul în medicină, la vârsta de 22 ani (1881) cu
teza „*Essai sur l'éducation phisique dans la famille et au collège*”, el se
dedică cu totul acestor probleme, cari ating punctul culminat în toamna a-
nului 1912, când e profesor de „Științele Educației” la institutul J. J. Rousseau
din Geneva. În acest timp activitatea sa se asemuește cu a lui Pestalozzi
la Iverdun. Educatori din aproape toate părțile lumii vin să-i asculte pre-
legerile. Cu acești elevi educatori, Dr. Paul Godin a făcut cursuri de an-
tropometrie și exerciții practice, punându-i în curent și cu rezultatul cer-
cărilor sale.

Tot în toamna anului 1912 scoate și lucrarea „*La croissance pendant
l'âge scolaire*”, care lucrare apare în anul 1925, în traducere românească,
sub denumirea de „*creșterea copilului în epoca școlară*”, datorită sânguinței
doamnei Elisa Alexandrescu și Filoteia Diaconescu.

Prin rândurile mai jos voi încerca să schițez o umilă recenzie a a-
cestei valoroase lucrări care, deși apărută de două decenii, totuși frământă
în cadrul et probleme mai actuale azi ca oricând.

Lucrarea e împărțită în două părți: partea I: Analiza creșterii și partea
II: Aplicații educative și pedagogice. În partea finală se găsește o vastă
bibliografie, denumirea termenilor tehnici și 16 planșe, în cari se reprezintă
grafic diferitele feluri de creștere.

Prin creștere autorul înțelege „modificările cari se produc în dimen-
siunile diferitelor părți ale corpului” (pag. 17).

Face analiza creșterii în timpul copilăriei și pubertății.

Copilăria o împarte în două perioade; 1. perioada intrauterină, când
„embryo-foetusul” crește în lungime, timp de 9 luni, 50 cm., adică mai bine
de 5 cm. pe lună, și 2. perioada extraterină, care cuprinde două subpe-
rioade: a. dela naștere până la 5 ani, când copilul crește în înălțime cu 10
cm. pe an și b. dela 5—15 ani când copilul crește în mijlociu cu 5 cm.
pe an (Pl. IV).

„Pubertatea este aceea fază a creșterii în care germenul ajuns la
completă dezvoltare, provoacă o nouă elaborare embrionară a somei (or-
ganismul fără creier) pentru a o face, ca la rândul ei să ajungă la maturi-
tate și să desăvârșească astfel funcția reproducerii” (pag. 171).

Sunt două feluri de pubertăți: precoc și întârziată. Pubertatea precoc începe la vârsta de 12 ani, iar cea întârziată începe la 17 ani. Aceste două feluri de pubertăți sunt în funcție de felul hranei placentare (alimentația copilului înaintea de naștere).

„Începutul pubertății se arată la amândouă sexele prin creșterea părului pe pielea care acoperă partea anterioară a vaselor bazinului, numită pubes. Părul crește mai întâiu pe această parte și puțin mai în urmă sub braț. La femei, după Dr. Marthe Traucillon, apariția menstruației precede o foarte puțin apariția perilor de sub braț“ (pag. 65).

„După vârsta de 15 ani, prin urmare după pubertate, copilul crește în înălțime cu o cantitate relativ neînsemnată, anume câte 15 cm. în 5 ani, ceea-ce face 3 cm pe an“ (pag. 29).

În timp de doi ani, pubertatea ajunge la completa ei dezvoltare. Procentul creșterii în înălțime scade puțin și copilul se dezvoltă în lățime și grosime; iar de aci încolo trunchiul se va mări mereu până la sfârșitul creșterii.

Pentru a ajunge nubil (adult), copilul puber trebuie să mai treacă o perioadă de trei ani, numită perioada internubilo-pubertară, în care timp se desăvârșește perfecționarea somei. La sexul feminin este aceeași lege. După 5 ani dela apariția pubertății, fata devine nubilă (adultă, în vârstă a se căsători).

Dr. Paul Godin cunoaște două metode pentru studiul creșterii: metoda simultană și metoda periodică (auxanologică).

El adoptă metoda periodică sau auxanologică (dela instrumentul auxanometru) pe motiv că această metodă examinează acelaș copil în mod periodic în fazele succesive ale dezvoltării sale și arată precis evoluția înăvîduia a dezvoltării, cu toate fenomenele biologice cari o caracterizează și pe cari observatorul trebuie să le cunoască. Respinge metoda simultană, fiindcă „fiecare copil e examinat numai odată pentru totdeauna“.

Studiind mai departe cauzele cari influențează asupra creșterii, ajunge la următoarele concluzii:

- a) Statura crește mai mult sub influența unei alimentații substanțiale.
- b) Statura mijlocie este mai mică la sexul feminin.
- c) Anotimpurile n'au nicio influență asupra înălțimei taliei în timpul dela naștere până la 5 ani, însă are asupra embryo-fetusului în perioada intrauterină și după etatea de 5 ani: „în timpul toamnei și la începutul iernii, copilul crește în greutate, dar statura rămâne staționară; la începutul verii, greutatea rămâne aproape neschimbată, dar copilul crește în înălțime ca arborii“. (Malling-Hansen).

d) Boala favorizează creșterea în lungime a corpului mai cu seamă în perioada de convalescență.

e) Influența exercițiilor gimnastice (bară fixă), nu împiedecă creșterea în lungime; dă cavitații toracică o dezvoltare pe care n'ar lua-o în mod spontan și mărește densitatea țesăturilor, greutatea corpului, etc.

f) Și influența funcției de reproducere asupra creșterii este foarte mare. Autorul încheie partea I. rezumând câteva din legile cele mai însemnate relative la alenările creșterilor, pubertate, proporții în timpul creșterii și asimetrie:

1. „Osul lung crește în lungime și în grosime în mod alternativ, și simultan. Când un os nu crește în lungime, crește în grosime și invers“.

2. Statura își datorește, cea mai mare parte a dezvoltării sale, înaintea pubertății, membrilor inferioare, iar după pubertate, bustului.

3. Principalele creșteri peripubertare ale staturii se produc în timpul celor două semestre, care preced începutul pubertății. Principalele creșteri peripubertare ale greutateii se produc chiar în semestrul începerii pubertății și în timpul celor două semestre următoare.

4. Creșterea este mai mult osoasă, înaintea pubertății și mai mult mușchulară, după ea.

5. Pubertatea determină în mod normal neregularități în creștere care au de scop să conformeze definitiv soma funcției de reproducere, dar care aduc tulburări temporare, nu însă patologice.

6. Durata efectelor creșterii neegale pubertare, depinde de aceia a alternărilor creșterilor de care tind.

Dacă această durată se prelungește, înseamnă că acțiunea unei cauze oarecare o sustrage de la legea alternărilor și în acest caz tulburările iau un caracter patologic.

7. Pubertatea are asupra pigmentului o acțiune inversă, după cum este vorba de pigmentul pielii sau al părului pe care-l închide sau de pigmentul irisului pe care-l, deschide.

8. Un segment care crește relativ mai mult ca statură până la pubertate, rămâne în urma ei după pubertate și invers.

9. Proporțiile de lărgime, prezintă în general variații proprii, care sunt în corelație cu acelea ale proporțiilor de lungime ale trunchiului.

10. Sunt trei faze în evoluția variațiilor pe care le prezintă proporțiile de lungime și de lărgime în timpul ontogenei post-foetale: prima fază e cuprinsă între naștere și 6 ani, a doua între 6 și 15 ani și treia între 15 ani și etatea adultă.

11. Proporții determinate pentru fiecare categorie de alcătuiri organice, corespund perioadei pubertare și mai adesea începutului pubertății.

12. Între organele binare, se află o asimetrie corelativă de hiperfuncție: la cei ce se servesc de mâna dreaptă, membrul superior drept e mai lung și mai gros, umărul drept mai jos, etc. caractere care se găsesc la mâna stângă, la stângaci.

13. Evoluția asimetriilor normale ale organelor binare și a trunchiului, începe în timpul creșterii, în mod invers cu creșterea, dar în același sens cu funcția.

14. Pavilionul urechilor prezintă o însemnată și constantă asimetrie fără corelație funcțională aparentă și pe care creșterea tinde să o facă să dispară (114.116).

În partea II a lucrării (aplicațiuni educative și pedagogice) autorul studiază dezvoltarea neegală a copilului, interesul educativ al tulburărilor pe care le determină și exemple de tulburări pubertare datorite creșterii neegale: tulburări pubertare ale laringelui și ale tegumentului, ale membrilor, ale vaselor, viscerele, ale șirei spinării și ale articulațiilor; mișcări choreiforme de origine pubertară; ticuri contagioase de origine pubertară (care constau printr-o contracțiune exagerată a diferiților mușchi) și onaniismul de origine pubertară. Asupra acestei din urmă tulburări, Dr. Godin dă o rețetă, printr-o regulare psihică a ex. fizice, printr-o cultură intelectuală variată, aleasă și mult mai

intensă, prin suprimarea tuturor băuturilor alcoolice, prin medicamentele pe cari le-au prescris pentru creșterea neegală, am obținut în câteva luni o schimbare a înfățișării stării generale a acestor copii, cari aveau neapărat nevoie de o corecțiune efectivă a „deviațiunii psihice” (pag. 132).

Mai departe scoate interesante deducțiuni pedagogice asupra copiilor puberi și nepuberi; copiii puberi și nepuberi nu pot trăi la un loc, nu pot duce aceeași viață, nu pot să schimbe idei, fără neajunsuri pentru cei nepuberi cari vor căuta să imite pe puberi în toate tapetele, în toate gesturile lor, vătămătoare atât pentru unii cât și pentru alții, dar mai cu seamă pentru cei nepuberi.

„Creerul care are celulele pe cari le avea încă dela naștere, celule pe cari nu le-a reînnoit și cărora nu le-a înmulțit numărul ci numai dimensiunile, va deveni adult atunci când se va ivi pubertatea. El va închide în substanța sa care nu va mai crește, învățăturile câștigate până aci, va altoi noțiunile pe experiențele anterioare, colaborare cerebrală va purta mai mult sau mai puțin vădit, mai mult sau mai puțin ascuns pecetea instrucțiunii și educației pe care a primită până atunci.

Înainte de pubertăți creerul a fost capabil să primească orice cultură, dar și orice imitație cu asimilări rezezi și precise. Fericit va fi educatorul care, în epoca prepubertară a știut să sădească în sufletul copilului cunoștințele cu tact și cu pricepere, care a știut să îmbogățească creerul și să înobileze inima cu exemple adevărat morale. Pubertatea se va ivi și tânărul ne va face să plătim scump greșelile, uitările și neglijența noastră față de copii” (pag. 140—141).

În capitolul următor studiază individualizarea mobilierului școlar.

Plecând dela ideea, că „nu există pentru om decât două pozițiuni de repaus; pozițiunea culcată și pozițiunea „stând pe vine” (pag. 144), găsește un remediu sigur și simplu: „copilul trebuie să poată să-și schimbe poziția în timpul studiului; el trebuie să stea în picioare și jos, alternativ. Durata sederii jos ne-o arată venirea oboselii.

„În speță, oboseala s'a arătat în mijlociu în clasele unde am observat și experimentat, după 30—45 minute. Trebuie deci să variem șederea din jumătate în jumătate de oră. Aceasta însemnează o singură schimbare de poziție în cursul unui studiu de o oră” (146—147)

Mobilierul recomandat de autor este următorul: „bancă cu scaunul plan orizontal, care să cuprindă nivelul culmenului tibial anterior al copilului ce șade pe el și prevăzut cu o rezemătoare puțin înclinată și înaltă până la dreptul omoplaților; lățimea scaunului va fi egală cu înălțimea sa. Pupitrul cu masa înclinată mai mult, este bun pentru busturile mai lungi, iar cel cu masa înclinată mai puțin este bun pentru busturile scurte. Centrul mesei să se găsească pentru fiecare școlar la 0,35 m. sub linia binoculară (și celelalte puncte ale feței la o distanță apropiată de 0,35 m) permițând antebrațului să se poată așeza pe pupitrul fără ca trunchiul sau capul să se incline, sau umărul să se ridice” (pag. 153—154).

Cel mai însemnat capitol din partea II a lucrării este, fără îndoială, măsurarea școlariului după „fișă individuală de creștere”.

Pentru o observație mai științifică e necesară o sală mică de observație, care să fie asortată cu un auxanometru (e un instrument antropometric

compas din 17 accesorii) și un cântar care să cântărească cel puțin 80 kgr. Pentru măsurarea craniului și a feței se întreceu înțea compasul lui Broca și glisiera metalică.

Se măsoară apoi, cu ajutorul unor puncte de reper, înălțimea, circumferința și diametrul: gâtul, toracele (inspirație și expirație), abdomenul, membrele superioare (braț, antebraț și palmă), membrele inferioare (femur, gamba și talpa). Circumferința membrelor superioare și inferioare se măsoară la partea cea mai dezvoltată și mai puțin dezvoltată. Se măsoară puterea mușchilor cu dinamometru și cantitatea aerului expirat cu spirometru. După aceasta se află greutatea copilului desbrăcat (gol).

În total sunt vreo 129 măsurători, cari se fac punctual din semestru în semestru. Pentru a se ajunge la rezultate cât mai perfecte, trebuie ca măsurile să se facă de la nașterea copilului și (propun ei) să se facă de două ori pe lună: 1 și 15. La finea fiecărei luni ar fi de dorit să se facă concluziunea celor două măsurători bilunare și să se scoată concluziunile necesare.

Dr. prof. T. Mariș, în articolul D-sale: Contribuțiunile la pedagogia românească, publicat în rev. gen. a inv. primar No. 7, anul 1929, a experimentat examenul antropometric al copiilor din jud. Arad. D-sa constată, printre altele, că „băieții din jud. Arad, la cele trei intervale ale ritmului creșterii, au în plus câțiva cm. față de constatările lui Godin, fetele la 5 ani au un plus de 9 cm., la 15 ani au un minus de 5 cm“.

Experiențele dr. prof. Mariș ne dovedesc că ritmul creșterii diferă de la copil la copil, așa că un rezultat perfect nu se poate căpăta decât atunci când se studiază fiecare copil în parte; iar rândurile nepretențioasei mele recenzii au scopul să îndemne pe toți acei părinți și educatori, apostoli ai pedagogiei moderne, să studieze profund valoroasa operă a Dr. Paul Godin și să pună în aplicare cele studiate, urmărind încă de la naștere ritmul creșterii copilului, fiindcă numai astfel vor pregăti terenul a înfloririi cu succes, pe piedestal de granit, mirajul pedagogic al zilelor noastre: studiul individualității.

Iosif N. Marinescu.

COMUNICĂRI OFICIALE.

Serv. local de inv. Timișoara. Nr. 16916/942 Ministerul având în vedere ordinul Nr. 139208/932 cu privire la șezătorile culturale, ce trebuie să se țină cu elevii și ținând seamă de intervențiunea Sf. Episcopiei ort. rom. din Cluj a aprobat ca preoților, cari sunt îndatorați să facă instrucție morală religioasă în școală conf. art. 61 din lege să li se dea și lor rol la aceste șezători. Nr. Subrevizoratului 4508/932.

Min. Instr. publice Dir. inv. primar. Nr. 174620/932. A aprobat ca albumul „Priveliști din România“ editat de Dl. Bădăuță să fie recomandat tuturor școalelor primare, fiindcă constituie cea mai fericită contribuție pentru educația gustului de pitoresc și drumeție putând servi și ca album-anexă manualului de geografie al României. Pentru procurarea albumului și pentru ori ce informații vă veți adresa direct, direcțiunii Educației poporului din Minister. Nr. Subrev. 4622/932.

Min. Instr. Dir. inv. primar. Nr. 179728/932. Asociația română pentru propaganda aviației, împlinind cinci ani de existență, pentru a comemora acest eveniment a bătut o medaie cu chipul M. S. Regelui Carol al II-lea, care medalie însoțită de o diplomă de onoare se vinde cu 40 Lei în folosul aviației naționale. Ministerul recomandă direcțiunilor de școli, ca în mod benevol să stea în ajutorul acestei asociațiuni pentru propaganda ce o face, pentru plasarea medaliei și a diplomei de onoare precum și a insigneilor A. R. P. A. insignă care costă 5 lei bucata pentru copii. Asociația română pentru propaganda aviației, pune mari speranțe în acțiunea învățătorilor școlilor primare din țară. Nr. Subrev. 4621/932

Min. Instr. Nr. 183 503/932, având în vedere scopul urmărit de „Societatea Națională de Cruce Roșie” secția zisă: „Crucea Roșie a Tinerimii”, a aprobat celebrarea școlilor primare cu numita societate.

Pentru program, regulamente, îndrumări, sugestii de activitate etc. să se adreseze uneia din filialele cele mai apropiate sau direct, centralei Crucii Roșii, str. Biserica Amzei din București Nr. Subrevizoratului 4848 din 1932

Minist. Nr. 189.619/932. Ministerul fiind informat de Oficiul național al cooperativei române, că unii învățători și preoți sfătuiesc pe săteni să nu se grăbească cu aranjarea datoriilor în cadrul recente legi de modificare a legii pentru asanarea debitorilor agricole, întrucât la expirarea termenului moratorului se aduce pe cale de lege o nouă îmbunătățire în favoarea debitorului dacă nu chiar iertarea totală a datoriilor, din care cauză înțelegerile prin bunăînvoiață între băncile populare și cooperative sunt împedecate. Li se pune în vedere învățătorilor să nu împedecă creșterea unei atmosfere de înțelegere între cooperative și debitorii lor. Învățătorii cu preoții vor fixa întâia Duminică când vor convoca sătenii și le vor explica rostul cooperativelor și sfătuși să-și aranjeze datoriile, deoarece nici o lege nu poate scuti pe nimeni de datoriile și obligațiunile luate. Nr. Subrevizoratului 4847/932.

Min. Instr. Nr. 175154/932. Prin aplicarea legii agrare cu ocazia lucrărilor de parcelare s'a rezervat după posibilitate școlilor și bisericilor dela sate câte un loc de pământ până la 5 h. a. cu scopul bine determinat de a se da o nouă îndrumare învățământului practic. Instituțiile respective au îndatorirea de a cultiva aceste terenuri după normele de exploatare impuse prin dispozițiile art. 137 din legea agrară.

Cum în majoritatea cazurilor școlile și bisericile arendează aceste loturi sau le dau în dijmă țăranilor, Min. agriculturii va fi nevoit să ridice folosința terenurilor acordate, dela acele instituțiuni, cari nu le vor exploata în conformitate cu scopul fixat prin lege și a le da îndreptățiților la improprietărie, cari în majoritatea cazurilor au rămas într'un număr apreciabil nesatisfăcuți. Nr. Subrevizoratului 4849/932

Greșeli de tipar. În Nr. 10 din anul trecut. La pag. 18 în loc de: „certificatul de absolvire al școlii secundare curs inferior cu caracter teoretic sau practic în urma unui examen de diferență, ce se va stabili prin legea învățământului secundar și al celui profesional” — să se citească așa: *certificatul de absolvire al școlii primare se poate echivala cu certificatul de absolvire al școlii secundare etc. etc.*

Subrev. șc. Nr. 61/1933. Ministerul Instrucțiunii Publice Cultelor și al Artelor. Direcția învățământului primar Nr. 2300.933. Domnule Subrevizor, Vi se face cunoscut că Ministerul recomandă studierea următoarelor lucrări pentru cercurile culturale și examenul de gr. II, din sesiunea Februarie 1933: 1. Spiru Haret Pedagog național de D-l M. Nicolescu, 2. Educația funcțională de Ed. Claparède, în traducere făcută de D-nii: M. Nicolescu și Fl. Nicolescu. Comunicăți de urgență, învățătorilor în regiunea Dvs. (ss) p. Consilier Director General, Teodorescu — (ss) Șeful Serviciului, Stratilescu.

D-lui Subrevizor școlar al județului Arad.

ASOCIAȚIA ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUDEȚUL ARAD.

No. 125 1932.

Către Domnii Președinți ai Subsecțiilor Asociației Învățătorilor din orașul și județul Arad.

Situația morală dezastruoasă creată în urma războiului mondial, nu altcum și situația noastră geografică așezată la granița de vest a țării, a determinat comitetul central al Asociației Învățătorilor din județul Arad, să ia măsuri pentru a pune în aplicare toate organizațiile școlare, pentru a începe o ofensivă puternică cu scopul consolidării maselor în spirit moral și național. Aceasta se poate face numai cu concentrarea tuturor factorilor, conducătorilor naturali ai poporului și a celor două instituții, școala și biserica și prin armonioasă înțelegere dintre învățători și preoți. Se știe că aceasta și din punct de vedere, ca poporul se observe coeziunea dintre cei doi factori cu care el stă în nemijlocit raport.

În acest scop am convenit cu Veneratul Consiliu Eparhial din Arad, care pune la dispoziția noastră toate mijloacele de propagandă cu cea mai mare bunăvoință.

În urma acestora comitetul central a aflat de bine a recerca pe Domnii președinți de subsecții, că atunci când Domnii Protopopi vor aviza despre ținerea conferințelor catinetice, să convoace la aceia conferință pe toți învățătorii din subsecția respectivă, când fără patimă vor lua parte la discuțiunile în ce privește aplicarea legilor. Tot asemenea și Domnii președinți de subsecții vor aviza despre ținerea conferințelor învățătoresci pe Domnii Protopopi, cari iar la rândul lor vor convoca preoții la aceeași conferință, și asistând vor activa și dănsii în ce privește dezvoltarea sentimentului religios și moral.

Domnii președinți de subsecții sunt rugați a lua contact cu Domnii președinți ai cercurilor culturale, punându-le în vedere că la conferințele cercurilor culturale să participe și pe Domnii preoți din loc nu altcum și pe cei din comunele învecinate.

Prin aceasta conlucrarea de bună armonie nu se alterează nici decum independența învățătorilor și nici a preoților. Raportul rămâne coordonat, dar scopul este alt. Situația precară azi reclamă mai mult poate ca ori când, ca să se facă totul pentru binele neamului și a patriei noastre iubite. No. 126 | 1932.

Spre știre și acomodare.

În baza Ordinului Asociației Generale a Învățătorilor din România, No. 256 | 1932, sunt considerați din oficiu ca membri ordinari ai Asociației toți învățătorii începând de la cei cu titlu provizoriu până la cei cu mai înalt grad, fără considerare că a semnat declarația de intrare în societate sau nu. În urma acestora și pentru a putea face față îndatoririlor noastre față de Asociația generală Domnii prezidenți de subsecții sunt obligați a pune în vedere Domnilor directori încredințați cu facerea plăților, pentru a detrage următoarele taxe de membru cuvenite anului 1932, de la inv. cu tit. prov. Lei 72., de la def. Lei 84., de la def. cu 1 grad. Lei 105., cu 2 grad. Lei 126., grad II. cu 1 grad. Lei 120., cu 2 grad. Lei 144., cu 3 grad. Lei 168., iar pentru grad I cu 2 grad. Lei 180., cu 3 grad. Lei 210., cu 4 grad. Lei 240., cu 5 grad. Lei 270.,

Taxele încasate se vor trimite pe lângă un borderou Dlui Nicolaie Dima caș general în Pecica, care va elibera cuvenitele recipise. Numele celor dovediți de indolență se vor publica în numărul proximal revistei noastre pentru a putea fi cunoscuți cei cari rămân la o parte de luptele și sacrificiile comune, folosindu-se, însă de rezultatele obținute prin străduințele și jefele altora.

No. 138 | 1932.

Domnii prezidenți de subsecții sunt rugați a ne anunța până la data de 15 Februarie 1933 Numele tuturor învățătorilor și eventualelor organe de control puse în retragere din comunele aparținătoare subsecțiilor.

No. 128 | 1932.

Comitetul central al Asociației Învățătorilor din județul Arad, mulțumeste și pe aceasta cale tuturor învățătorilor, cari au participat la adunarea generală festivă, pentru comemorarea marelui bărbat de Stat și Pedagog Spiru Haret, ținută la 18 Decembrie 1932, dar nu poate întrebăsa de a pune întrebarea: Din ce motiv au absentat învățătorii de la școlile primare din orașul Arad, cu excepția alor 2 sau trei? Sunt dăruți cu răspunsul sau poate au alte visuri?

Chișineu Criș, la 22 Decembrie 1932.

Președinte,

Dimitrie Boarin

Secretar,

Mircea C. Nonn

Cu ocaziunea reținerii taxelor cuvenite Asociației Învățătorilor din județul Arad, am constatat că unii Domni directori s'au opus la reținerea acestor taxe, drept ce ca răspuns ne permitem a comunica copia ordinului Ministerial No. 154.289 | 1926, publicată în Gazeta Oficială No. 1 din 1927. Copie „Domnule Inspector Șef, Arad, onoare a Vă pune în vedere să luați măsuri, ca prin statele de salarii, să se facă rețineri pentru Fondul Asociațiunii Învățătorilor din județele respective, cari vor acționa aceasta cotizațiune și nu vor avea nimic de obiectat. Director General: SS. T. Patriciu. Șeful serviciului ss. Tomescu“.

Chișineu Criș, la 30 Decembrie 1932.

Președinte.

Dimitrie Boarin.

Secretar.

Mircea C. Nonn.